

15. D. N. 8. 1847.

DE

MILITAIRE SPECTATOR.

TIJDSCHRIFT

VOOR HET

NEDERLANDSCHE LEGER.

De tout choc jaillit un bruit ou une étincelle. Le bruit guide, l'étincelle éclaire.

ALEXANDRE DUMAS.

HOOFD-REDACTEUR

J. C. van Nijneveld.

VIJFTIENDE DEEL.

FEBRUARIJ 1847. — N°. 8.

BREDA,
BROESE & COMP.
—
1847.

*De ondergetekende verklaard dat
het Tijdschrift te hinnen Druk
is gedrukt in door hem wordt
wederigew.*
Breda 18 Maart 1847.
Broese & Comp.

DE

MILITAIRSPECTATOR.

TJDSCHRIFT

VOOR HET

HOOFDSTADT AMSTERDAM.

De redactie heeft te allen tijde de bestellingen in handen.

HOOFD-REDACTEUR

J. C. van Sijneveld.

VIJFTIENDE DEEL.

FEBRUARIJ 1847. - N. 8.

BROESE & COMP.

BRIDA

1847

Militaire Spectator.

De MILITAIRE SPECTATOR verschijnt maandelijks in Nos. van 3 vellen druks; zoodat de Jaargang uit 36 vellen druks (behalve de bijvoegsels, die gratis geleverd worden) oestaat, en voor f 6,25, uitgenomen de platen en kaarten, welke afzonderlijk betaald worden, aan de respectieve geabonneerden wordt afgeleverd.

Men abonneert zich bij alle Post-Directeuren en Boekhandelaren door het geheele Koninkrijk. Alle inzendingen voor dit Militaire Tijdschrift bestemd, geschieden vrachterij aan de Uitgevers BROESE & COMP. te Breda, of aan den Majoor der artillerie, VAN RIJNEVELD, te Venlo, met het opschrift: voor den Militairen Spectator. Voor oorspronkelijke opstellen kan een vastgesteld honorarium gevorderd worden, te ontvangen bij de Uitgevers, na de verschijning van het 6de en 12de nummer. Het verlangen daartoe moet kenbaar gemaakt worden bij de inzending der opstellen.

BRIEVEN AAN MARIAS.

XII.

INHOUD.

Iets over den invloed der militaire periodieke literatuur. — Het voorstel van den *M. S.* betreffende de brochure van den kapitein Knoop. — De spontaneïteit. — Betrekking van den *M. S.* tot zijn publiek; beschuldigingen tegen hem. — Over de beoordeeling der brochure van Jonkh. Mock. — Ontwikkeling van de bedoeling van den *M. S.* en die der oppositie. — Iets over de cijfer-logica in de brochuren van de Jonkh. M. en S. en van den *Oud Soldaat*; wederlegging van een door hen dusgenoemd facta, door de leer der ondervinding en der geschiedenis van het tijdvak van 1830—1833; — Schets der krachten welke het korps Rijdende Artillerie in dat tijdvak kon ontwikkelen, en wat het regiment Rijdende Artillerie nu zou kunnen. — Een woord over de vestingen Maastricht en Venlo. — Noodzakelijkheid van een officieel militair tijdschrift. — Oordeel over de brochure van Jonkh. S. v. 's G. — Over de commissie voor de herziening der reglementen. — Iets over het publiek maken van zaken betreffende de landdefensie.

Uwe klagten en beschuldigingen nemen toe, terwijl uwe brieven vrij duidelijk den tijdgeest verraden, welke bij het leger ingeslopen is, en die den waren soldatenzin meer en meer schijnt te willen verdringen.

Gij spreekt over den invloed welchen de militaire periodieke literatuur moest uitoefenen. Mijs erachtens, ware het beter geweest, den weg aan te wijzen, welchen zij daartoe moest inslaan, namelijk, om zich eenen goeden en gewenschten invloed te verzekeren, dewijl een deel dier literatuur er tamelijk wel in geslaagd is om effect te maken, en de gemoederen en opinien in zoovele fractien te verdeelen, als er wapenkorpsen zijn, zelfs zoodanig, dat in deze loopende oogenblikken allen elkander weérkeerig vijandig zijn. Openhartig schrijvende, vermeen ik te mogen vooronderstellen, dat elk wapenkorps een weinig rekt op de nederlaag der anderen, ten einde zich op hunne bouwvallen te verheffen.

En gij zoudt willen, dat ook de *Militaire Spectator* daartoe de hand leende! Gij schetst *les petites misères de la vie militaire* in dezen tijd, en uw gezond verstand heeft niet ingezien, hoeveel de officieren of voormalige officieren daartoe zelve hebben bijgedragen en het nog doen. Denkt gij dan, dat ook hier het staatkundig beginsel: *diviser pour régner*, zijne toepassing vindt. Dat beginsel mag voor den hoog-

moed, het eigenbelang of de ijdelheid van bijzondere personen gelden; voor ons, voor het leger, en voor de verdedigbaarheid van den vaderlandschen bodem is het allerverderfelijkt.

De *Militaire Spectator* heeft onderscheidene en verschillende pogingen aangewend om de eenheid van gevoelens te herstellen; hij heeft daartoe te baat genomen het eigenbelang der officieren, denkende, dat deze snaar, welke toch zoo algemeen getokkeld wordt, weérklank zou vinden; doch te vergeefs. Hij heeft het onlangs nog over eenen anderen boeg geworpen, om slechts op iets vat te krijgen; doch ook dat zal welligt het beoogde doel niet volledig treffen, dewijl het hier en daar niet aan voorwendsels heeft ontbroken, om een edelmoedig denkbeeld, een eenvoudig voorstel, doch dat voor de bedoelde uitwerking een' grooten invloed kon hebben, ter zijde te leggen. De *Spectator* had namelijk voorgesteld, om algemeen in te teekenen op het uitstekend pleidooi van den kapitein KNOOP, opdat die brave officier, door het medegevoel zijner krijgsmakkers, op eene allezins vereerende wijze, eene tweede uitgave zou kunnen opleggen van zijnen arbeid, waarvoor alsdan de naamteekening van alle officieren zou verschijnen, meteen toepasselijk opschrift, en waardoor men eene allergunstigste gelegenheid zou openen, om de tweede editie in het fransch en engelsch te vertalen, verrijkt met de overgenomen intekenings-lijst van al onze officieren. Daardoor zou men aan Europa kunnen toonen, dat er slechts *eene stem* in het leger bestond, namelijk die van verontwaardiging en verachting van *Stborne!* Men zou daardoor hebben bewezen, dat er, voor 't minst, met betrekking tot onzen wapenroem, *één* gevoel, *eene* uitdrukking bestond, en dat, hoe gedecimeerd en geteisterd het Nederlandsche leger ook ware, het evenwel nog zedelijke kracht genoeg bezat, om met afschuw en verachting het slijk van zich te werpen, dat door eene vermetele hand er op geworpen was. En ofschoon ik bekennen moet dat geschenken, zoo eervol als dat 't welk door het garnizoen van Nijmegen aan den kapitein KNOOP is aangeboden, streelend voor den auteur kunnen en moeten zijn, vermeen ik echter dat het

voorstel van den *Spectator* meer het gevoelen van het geheel zoude uitdrukken, meer — in een woord — naar buiten zoude werken! Welnu! in eene plaats heeft men het voorstel beschouwd, alsof men had willen *faire une aumône à l'auteur ou aux éditeurs*; en deze enkele suppositie was voldoende, om over het hoofd te zien, dat het wel eene zeer schamele aalmoes zoude geweest zijn, die de *Spectator* had durven voorstellen, even alsof hij niet gevoelde, wat een officier, als de kapitein KNOOP, toekwam.

Gelukkig dat men in andere garnizoenen de zaak in den goeden zin begrepen heeft. Te Leeuwarden o. a., alwaar de luit. BROCX van het 4de regiment infanterie, zich met ware geestdrift belast heeft met het voorstel, hebben niet slechts al de officieren van het garnizoen, maar ook Z. Exc. de Heer Staatsraad Gouverneur, de Burgemeester (de eerste zelfs voor 10, de tweede voor 6 exemplaren), en al de officieren der schutterij, die ook gestreden hebben voor de onafhankelijkheid van het Vaderland, zich beijverd om in te teekenen. Ook vele onder-officieren van het 2de bataillon, 4de regiment, hebben gevraagd de eer te mogen hebben hunne belangstelling te toonen, zoodat te Leeuwarden alleen, een der der kleinste garnizoenen, voor 71 exemplaren ingetekend is.

Neen, vriend! de *spontanéité*, die onder de officieren levendig en door daden moest blijken, en in *massa* sterk maken tegen tegenspoeden en onderdrukking — wanneer de laatste bestaat — is door de verdeeldheid van gevoelen, door de rigting welke aan de denkbeelden gegeven wordt, geheel geïsoleerd.

De *spontanéité* heeft de *Spectator* willen levendig maken, door de opname en de verdediging van verschillende voorstellen van *voorzorg*; ook door andere middelen, en ten slotte ook door zijn laatste voorstel. Hij had gedacht een voorwerp van actie te moeten kiezen, om zodoende op den weg der eenheid te komen; doch hij is niet begrepen, omdat men hem niet heeft willen begrijpen; en toch is haar bestaan noodzakelijk en onmisbaar voor den voortgang, waarvan ieder den mond vol, en het hart ledig heeft.

Welligt vraagt gij mij, wat ik versta onder het woord dat ik zoo even bezigde. Ik weet niet of gij *l'Introduction à la science de l'histoire, ou science du développement de l'humanité*, gelezen hebt, gij die u vroeger nog wel eens met de studie der bespiegelende wijsbegeerte afgaaf. Daar zult gij omtrent dat woord vinden:

«L'idée de spontanéité est celle d'une force existante par

elle-même. Mais évidemment elle n'entraîne pas nécessairement celle d'activité; car on ne peut concevoir une action, sans y associer l'idée d'un résultat ou d'un effet. L'action suppose donc, toujours, l'existence au moins d'une dualité, c'est-à-dire la présence de deux substances, dont l'une agit sur l'autre, ou qui agissent toutes deux en même temps l'une sur l'autre. On ne peut concevoir un effet, autrement que comme conséquence d'un pareil contact, c'est-à-dire double au moins. D'ailleurs, cet effet peut différer complètement des élémens dont il émane.»

«Ainsi, la spontanéité, conçue à l'état d'isolement absolu, existe, sans doute, toujours, comme substance; mais elle est alors comme si elle n'était pas. Pour agir, il faut qu'elle ait un sujet d'action; il faut qu'elle soit mise dans une relation dualitaire.»

«L'action de la spontanéité est purement spirituelle; c'est l'unité, c'est la volonté ou le libre arbitre, etc.»

Ziedaar de betrekking van den *Spectator* tot het publiek waartoe hij spreekt. Een voorwerp van werkkraft heeft hij gezocht, doch niet gevonden; het is hem niet gelukt, door zoodanig voorwerp in levendige betrekking te komen tot dat publiek.

Hij zou zich wel eenen weg kunnen openen, om zich voor een oogenblik in te dringen bij de groote massa; maar hij voorzag, dat wanneer hij op dat pad welligt enig goed had kunnen te weeg brengen, de schade die hij gesticht zou hebben, oneindig grooter zou geweest zijn. Het fransche militaire weekblad *La Sentinelle*, en het grievend, doch innig berouw van deszelfs hoofdredacteur, JOACHIM AMBERT, stond hem altijd voor den geest, toen deze bij het graf van zijn tijdschrift, ook de breedte van het kwaad zag, door hem gesticht; hij die meende waren soldatenzin verkondigd te hebben, terwijl hij dien uitdoofde, en er den geest van insubordinatie in voortplante. Dat wilde, dat kon de *Spectator* niet; en dan ik?

«Je le dis, mon cher, en toute vérité:

«Par autrui, de moi-même, ou par complicité,

«Jamais je ne commis la faute,

«Contre laquelle, ici, mon courroux est monté.»

En toch beschuldigt gij mij en den *Militairen Spectator*! En waarom? Omdat wij niet chorus maken met de literatuur van den dag?

Vriend MARIAS! er is een beginsel, dat een militair publicist altijd dierbaar moet wezen, en gij-zelf vermeent er een apostel van te zijn, wanneer gij nu en dan het epithet *caméleon*! aan den eenen of anderen armen drommel toewerpt, die niet wist wat hij in zijne eenvoudigheid deed!

«... Mais toi rigoureux puritain,
 « Aristarque inflexible à l'endroit du principe,
 « Analyse — toi donc? Serais tu bien certain,
 « De n'avoir pas été, par quelque beau matin,
 « De ces caméléons et le type?
 « On commet le méfait dès qu'on y participe.»

Doch na deze openhartige en opregte ontboezeming van mijn gevoel, dat te meer geleden heeft, omdat mijne oogmerken en bedoelingen alleen het wezenlijk belang van het leger ten doel hebben, ben ik u de verklaring schuldig, dat gij in alles, zelfs in uwe klagten, eene altijd goedgehartige gematigdheid en humaniteit in het oog houdt. Er zijn echter andere goedgehartige bedillers, die hier en daar wel hebben willen insinueren, dat de Redactie alle ingezondene artikels vooraf naar het Ministerie van Oorlog opzond, om te peilen of zij geplaatst konden worden! Wanneer men vijftien jaren lang door vele klippen heengezeild is, en wanneer men in die reeks van jaren nog al eenige menschenkennis en wereldwijsheid heeft kunnen opzamelen, is het niet buitengewoon, hier en daar een type à la BEAUMARCHAIS in het strijdperk te zien treden. Ik heb hartelijk gelagchen over deze meer dan zonderlinge beschuldiging, terwijl de Redactie het beneden zich achtte, om de belagchelijkheid dezer veronderstelling aan te toonen. Voor zoo verre ik de eer heb Zijne Excellentie den Minister van Oorlog te kennen, d. i. een 27tal jaren, waarvan $\frac{2}{3}$ van zeer nabij, geloof ik zeer gerust en opentlijk te durven verklaren, dat de redactie het niet zoude wagen, Zijne Excellentie met dergelijke mededeelingen lastig te vallen!

Doch, tot uwe beschuldigingen teruggekomen. Gij zegt, men heeft een tand tegen den *Spectator*, en dat zijne positie onhoudbaar is, indien hij niet ruiterlijk partij kiest voor de *beveging* in het voordeel van den voortgang: *Le Progrès!* Brr! daar is het groote woord er uit. Arme MARIAS!

« On te promet secours, appui, bon patronage,
 « Pauvre oiseau qu'on voulait renfermer dans sa cage,
 « Et qu'avec un morceau de sucre on a tenté,
 « Mais de tous ces vains mots le pompeux étalage,
 « Est, sinon chaque jour, du moins le plus souvent,
 « Un ballon vide, ou plein de vent,
 « Phrases, belle paroles, assurance oratoire.»

Die voortgang is teruggang, beste vriend; of is, als gij wilt, voortgang in den zin van dien Amsterdamschen fabrikant in lakmoes, of handelaar in verwerijen — ik weet niet regt wat de brave Amsterdammer uitventte — welke, behalve zijne koopwaren, ook zijne gevoelens debiteerde: dat namelijk de schutterij toch wel voldoende was, om de infanterie te leveren als het vaderland in nood was, zooals zij reeds

eenmaal het vaderland in 1830—1831 gered had; dat zij ook wel de kanonnen kon bedienen, en dat de Amsterdamsche *stoppers* in de dienst van de kavallerie konden voorzien. Het sprak van zelf, dat de gevolgtrekking van dit *lugide* idee hierop nederkwam, dat men geen leger in vreedstijd behoefde.

Na uwe pijlen afgeschoten te hebben — gij zijt toch stellig lid van de eene of andere manhafte handboogschutterij; want dat behoort ook tot *le Progrès* — verklaart gij den *Spectator* schuldig, dat hij, bij gelegenheid van de aankondiging der brochures van Jonkh^r. Mock en van den Baron FORSTNER, zich in een zeer partijdig licht gesteld heeft, en dat hij al de schrijvers van dergelijke vlugschriften valsch beticht heeft; iets dat Jonkh. STORM VAN 'S GRAVESANDE, in het naschrift zijner brochure, met een enkel woord heeft aangewezen.

Was dat geen wenk, om wat humaner te wezen met de brochure van mijnen oud-collega STORM? Zien zullen wij of deze insinuatie noodzakelijk zij; doch ik wil vooraf bij die klagte nog eenige oogenblikken stilstaan, ten einde den omvang mijner algemeene beschuldiging in een helderder licht te stellen.

Het onderwerp waartegen de *Spectator* een soort van vonnis velde, is u bekend: het was eene beschuldiging tegen het hoofdbestuur van Oorlog, die geformuleerd, ja zelfs in cijfers werd aangetoond en ontwikkeld; doch grootendeels gegrond was op personele opiniën. Dit was het geval bij de bemoeijingen van Jonkh^r. Mock — ik kies bij voorkeur het adelijk praedikaat, omdat Jonkh^r. STORM VAN 'S GRAVESANDE mij daarin in zijne brochure is voorgegaan — even als bij die van den *Oud-Soldaat* in den *nieuwen Militairen Spectator*. De laatste was door den *Spectator* niet genoemd, maar om zijne overeenstemming van gevoelen met Jonkh^r. M. (enkele punten uitgezonderd) wel bedoeld. Het sprak van zelf dat dergelijke zaken aan de groote massa aangenaam waren, en dat de populariteit der schrijvers er grootelijks door moest toenemen. In den tegenwoordigen tijd, toch, is het rang nemen in de oppositie eene soort van aanbeveling bij het publiek. Zonder in eenigen zin hier eene vergelijking te willen of te kunnen bedoelen, wil ik echter het u zoo welbekende voorbeeld van den *Marquis DE THOUARS* in het voorbijgaan aanhalen: hij is thans een martelaar!

Daár waar de stem der oppositie zich heeft doen hooren, is er in het oordeel der algemeene opinie een eindvonnis geslagen. Aan hooger beroep is niet te denken; de uitspraak der rede en der ondervinding dient te zwijgen. Om een te-

genovergesteld gevoelen nit te brengen, daartoe behoort in den tegenwoordigen tijd veel zedelijke moed; want bij het verlies van populariteit en van het medegevoel van kameraden, loopt men gevaar beticht te worden van omgekocht te wezen; of wel, dat het bestuur-zelf onder den geleenden naam zich heeft verdedigd. Dit was het geval met het tegenschrift van den luit'.-kolonel F. D. D., dat men al dadelijk beschouwde als geschreven te zijn op hooger last. Voor iemand, die eenige zelfstandigheid bezit, moet dusdanige betichting grievend zijn, want wie wil in het oog van het publiek doorgaan voor een werktuig? Voorzeker, de overste F. D. D. het allerminst. Dusdanig vermoeden stelt ook het hoofdbestuur in eene vrij onaangename positie; iets dat de oppositie weder zeer welkom moet wezen, gelijk zij dan ook altijd de eerste is om zulke vermoedens rond te dragen. De persoon alzoo, die uit overtuiging de oppositie bestrijdt, weet stellig dat hij de zoogenaamde publieke opinie tegen zich in het harnas jaagt, en dat hij in vele gevallen het misnoegen inoogst van hem dien hij denkt te dienen.

Het is maar al te waar, goede Vriend! dat er zeer kundige en ondervindingrijke officieren zijn, welke zich door deze tweeledige beweegredenen, en vooral door de laatste hebben laten terughouden van te antwoorden op de brochures van Jonkh^r. M., van den Baron F. en van Jonkh^r. S. v. 's G. Het goede voor hebbende, wilden zij toch geenszins het hoofdbestuur in moeilijkheden wikkelen, en op die wijze eer na- dan voordeel doen aan de zaak des vaderlands. De *Spectator* voorzag alzoo met reden, dat Jonkh^r. M., de *Oud-Soldaat* c. s. het woord *alleen* zouden voeren; dat hunne persoonlijke opiniën zouden bovendien, alsof er niets tegen in te brengen ware, en dat alzoo het ten hoogsten top gevoerd wantrouwen alle andere banden zou verbreken en de zoogenaamde opinie geheel meester worden.

En toch was er zoo weinig noodig — zonder de kunde en andere goede hoedanigheden van de voormelde schrijvers te kwetsen — om te betoogen, dat men een goed oud-officier der genie kan zijn — den *Oud-Soldaat* rangschikken wij ook in die klasse — en toch zeer weinig kennis bezitten van hetgeen dat tot de *troepenleer* — in den grootsten omvang van dat woord genomen — behoort; alsmede, dat de militaire grootheden in vele opzigten geenszins, en nog veel minder de zedelijke elementen, door cijfers zijn voor te stellen. De *Oud-Soldaat*, Jonkh^r. M. en ook Jonkh^r. S., in navolging, zondigen vele malen daartegen. Maar hoe zouden zij ook geleerd hebben, wat er toe behoort, om de

stofte zóódanig voor te bereiden, dat zij sprekend genoeg door cijfers kan uitgedrukt worden.

Dat het de heeren daaraan hapert, is duidelijk, wanneer men maar bij één punt stilstaat, waarover zij eenstemmig denken, namelijk dáár waar het weêrvermogen der beredene artillerie, door cijfers, dat is door het aantal batterijen wordt uitgedrukt. Zij toch tellen slechts de kompagnieën, om dat getal door even zoovele batterijen te doen vertegenwoordigen. Men zie slechts de bewering van den *Oud-Soldaat*, van Jonkh^r. M. en zelfs ook van Jonkh^r. S., en zal dan het, met de zaak onkundige, dat is het grootste deel van het publiek, dat hunne brochures leest, niet met hen zeggen: «Het regiment rijdende artillerie is tegenwoordig vijf kompagnieën sterk, het levert alzoo vijf batterijen, dat is $5 \times 8 = 40$ stukken geschut? Dat bewijst wel dat de vermenigvuldiging juist is, maar tevens doet het zien, dat de heeren ten eenemaal onbekend zijn met de moeilijkheden en bezwaren, die den overgang van den voet van vrede op dien van oorlog ontmoeten.

Wanneer zij vooraf eens geraadpleegd hadden, wat de ondervinding daaromtrent in 1830 geleerd heeft — om niet terug te gaan tot in de oorlogen van het laatste tijdperk van het fransche keizerrijk — zouden zij dan zóó gesproken, zóó geschreven hebben? Zij toch zijn tijdgenooten uit dat tijdvak; wat meer zegt, zij beroepen er zich meermalen op, maar datgene wat zij het allermeest hadden moeten bestuderen, schijnt hunne aandacht niet waardig geweest te zijn; iets dat ik met een paar woorden duidelijk wil maken. Destijds toch was het korps rijdende artillerie op zijn toppunt van grootheid, zooals het kwam uit de hand van zijnen leermeester, den toenmaligen kolonel LIST, krachtig bevoorreed door de bescherming van Z. K. H. PRINS FREDERIK DER NEDERLANDEN, dáár waar dit afhing van het Departement van den Grootmeester der Artillerie, waarbij de toenmalige generaal-majoor (thans luit'.-generaal) TRIP, de voormalige chef van het korps rijdende artillerie, eene hoofdbetrekking bekleedde. Men had een volledig geoeffend kader officieren en onder-officieren, veertien jaren gekneet en bewerkt door een' chef, welke het vak en den bijzonderen geest dien bij zulk een troep moet heerschen, geleerd had als adjudant-majoor bij de fransche rijdende artillerie der oude garde, het eerste korps van het fransche keizerlijke leger; bij welk leger hij op de slagvelden in Rusland, Duitschland en Frankrijk, in de jaren 1812, 13 en 14, het verband had kunnen beoordeelen van dat moreel tot de gevechtsvaardigheid van de individuen, en wel van een standpunt — namelijk aan het groot hoofdkwartier des Keizers, als adjudant van den kommandant der rijdende

artillerie van de oude garde DEVAUX — dat aan weinige onzer Nederlandsche officieren is te beurt gevallen!

Welnu, dat zóó geoefend korps, op volledigen vredesvoet **ACHT kompaniën** sterk, leverde in den tijd van zes weken (na 27 Augustus 1830) vier batterijen, doch niet volledig, d. i. slechts met drie à vier kaissons uitgerust. Daarmede waren echter ook zijne resources voor het oogenblik zeer sterk aangegrepen, dewijl men het restant niet geheel ontblooten kon van oude kanonniers, welke moesten dienen om den ouden goeden geest bij de nieuw aankomende miliciens over te planten. Gelukkig trof men eenen vijand, die niet voorzien was van artillerie, zoodat de vier batterijen betrekkelijk niet veel te lijden hadden, en de wapenstilstand, die daarop volgde, gelegenheid gaf om de vier batterijen voltallig te maken, en rusteloos voort te arbeiden aan de opkweeking der vijfde batterij.

In Augustus 1831, bij de opening van den veldtocht, waren er niet meer dan vier batterijen bij het leger. Indien die veldtocht gevoerd ware tegen eenen anderen vijand, zooals wij in het vervolg te wachten hebben, en wanneer hij, in plaats van tien dagen, slechts twee maanden geduurd had, dan zou het korps rijdende artillerie niet alleen niet in staat geweest zijn eene vijfde batterij te leveren, maar ter naauwernood zou het de vier te velde zijnde batterijen voltallig hebben kunnen houden. Eerst in het najaar van 1831 kwam de vijfde batterij bij het leger!! De korte veldtocht en de langdurige wapenstilstand hadden alleen eene versterking van het getal batterijen veroorloofd. Een geheel jaar — waarin eigenlijk gezegd weinig gevochten was — had er toe behoord, om met de beste grondstoffen vijf batterijen te leveren! Men bleef intusschen bij het depôt van het korps, onder de leiding van een zeer verdienstelijk officier, den tegenwoordigen chef van het regiment, bezig om eene zesde batterij gereed te maken, hetzij om deze af te leveren, of wel om te dienen tot aanvulling der andere batterijen.

In het midden van Augustus 1832 — d. i. twee jaren na de uitbarsting der onlusten, waarvan twintig maanden rustig doorgebracht waren — kwam de order, om voorloopig de eerste helft van de zesde batterij naar het leger te zenden, tot dat de rekruten van de tweede helft genoeg geoefend zouden wezen, hetwelk dan ook in de maand September daaraanvolgende plaats greep. De formatie der tweede helft heb ik van zeer nabij kunnen gadeslaan, en kan dus met eenige kennis van zaken oordeelen, wat er nog toe noodig is geweest, om tot dat resultaat te komen. Hoewel dit alles had kunnen geschieden in eenen rustigen tijd, toen de te velde

zijnde batterijen geene verliezen leden, heb ik destijds meermalen door deskundigen hooren beweren, dat het leveren van zes batterijen voor het korps, als eene *tour de force* moest beschouwd worden, dewijl de rijdende artillerie der oude keizerlijke garde, met de onmetelijke bronnen van het fransche keizerrijk, in evenredigheid, nimmer zulk een resultaat zou hebben kunnen verkrijgen!

Het korps van **ACHT KOMPAGNIËN** op den voet van vrede, had in den tijd van twee jaren zes batterijen op voet van oorlog geleverd, en in het begin van 1833 zou het de zevende batterij hebben kunnen afzenden; namelijk, wanneer de zes eerste niet met den vijand in aanraking kwamen. Het zou echter physiek onmogelijk geweest zijn, om die zes batterijen in werkelijken oorlog voltallig te houden. Evenmin had de veld-artillerie, wier batterijen ook successief tot in September 1832, tot het getal zeven zijn gebragt, hare batterijen kunnen voltallig houden!

Wanneer men nu op deze wijze de ondervinding raadpleegt, wat er bij de oude keizerlijke garde rijdende artillerie noodig was, om de te velde zijnde batterijen op de oorlogsterkte te houden, dan staat de cijferaar verbaasd over de groote bronnen die beschikbaar moesten gesteld worden. Hem echter, die jaren lang bij zulk een korps gestaan, zelfs rijdende artilleristen opgekweekt heeft, die al de behoeften eener te velde zijnde batterij kent, bevreemdt het niet; maar hij staat verbaasd op de stoute bewering van den rekenaar, die elke compagnie zoo dadelijk met acht stukken te velde zendt — op het papier namelijk — en geen acht er op slaat, dat het personeel dier batterijen welligt, na één bloedig gevecht, ieder voor $\frac{1}{4}$ van paarden, manschappen, onder-officieren en officieren moet aangevuld worden. Waar die aanvulling dan te zoeken? De rekenaar zal wel niet verlegen wezen om cijfers te vinden, maar de troepen-officier weet wat die cijfers beteekenen.

Wanneer men nu zulke grove feilen, zulke valsche berekeningen, zulke nietszeggende cijfers ziet gedrukt, gretig lezen, en als een evangelie gelooft; wanneer men vele dergelijke becijferingen door de leer der ondervinding, door die der geschiedenis, en dus door facta's volledig kan wederleggen, moet men dan niet met overtuiging zeggen, dat zulke vlogschriften, hoe edel het doel en de oogmerken der schrijvers ook waren, heillooze verschijnselen zijn; omdat de massa van het publiek aan de onfeilbaarheid gelooft van de rekenkennis van een oud verdienstelijk soldaat (hoe anoniem ook), van een oud ingenieur en oud staf-officier, *voire même*, van een lid der provinciale staten!

De *Spectator* had in zijne aangehaalde *boekbeoordeeling* gezegd, dat vele cijfers en facta's van Jonkh. M. met cijfers en facta's, uit de ondervinding ontleend, konden wederlegd worden. Hij had regt dat te zeggen, omdat hij de stoffe onder zijn bereik had, en zulks met der daad kan aantonen. Het bovenaangehaalde voorbeeld toch, zal wel duidelijk genoeg geweest zijn, om een hoofd-argument van den *Oud-Soldaat*, van Jonkh. M. en Jonkh. S. te wederleggen.

Gij zult mij welligt om nog meer bijzonderheden vragen, opdat ook voor u opgehelderd worde de redenen en oorzaken, waarom *acht* kompagniën, in sommige gevallen, niet meer dan *vier* batterijen rijdende artillerie te velde en in werkelijken oorlog voltallig zouden kunnen houden, en waarom, diensvolgens, het regiment rijdende artillerie, met zijne tegenwoordige organisatie, ten hoogste *DRIE* batterijen in goeden gevechtstoestand zoude kunnen onderhouden, dat is, in plaats van 40, slechts 24 stukken; een cijfer dat juist door Jonkh. M. voldoende werd beschouwd! Daartoe zou ik eene geheele dissertatie moeten schrijven; en daar ik u vooraf gezegd heb, aan welke gevaren zich blootstelt, hij die uit overtuiging de pen opvat, zoo zult gij mij wel ten goede houden, dat ik het hierbij laat berusten; te meer, daar wel geen mensch beter dan de minister zelf, dáár waar het te passe zal komen, kan betoogen, hoezeer het geacht publiek en de leden der Staten-Generaal, ook zelfs met de beste bedoelingen, op het dwaalspoor zijn gebragt.

Doch nog iets, alleen om der eenstemmigheidswille van de drie meermalen genoemde schrijvers, namelijk over de slooping van Maastricht en Venlo, enz.

Ik geef gaarne toe, dat men aan deze vestingen geene groote kosten moet doen, en, voor zooverre mij uit goede bronnen bekend is, heeft dit ook geen plaats; maar *sloopen en verlaten!* In het geval dat de drie heeren ingenieurs vooronderstellen — iets dat men uit hunne redeneringen moet opmaken — dat Nederland in eenen oorlog *alleen en op zich-zelf* zal staan, zou men de zaak wat nader kunnen onderzoeken, maar kan en mag men dat vooronderstellen? Tegen welken vijand zou Nederland zich dan staande houden!

Indien de heeren eens de liniën van de Boven-Maas in verband beschouwden met de linie van den Pruissischen Rijn, en alzoo met die waarop ook de Duitsche Bond — onze natuurlijke bondgenooten — tegen onze vermoedelijke vijanden steunt, zouden zij dan niet meenen, dat de vestingen Maastricht en Venlo wel eens bruggenhoofden voor onze bondgenooten kunnen worden, om tegen vijandelijke operatielijnen

te dienen! Het jaar 1793 is aangehaald als een voorbeeld van de nuttelooheid van Maastricht, terwijl het mij, en velen met mij, is voorgekomen, dat DUMOURIEZ zonder steunpunt was, toen de Oostenrijkers plotseling de Roer overtrokken, het offensieve aannamen en Maastricht innamen.

Zijn dan de *Oud-Soldaat*, Jonkh. M. en Jonkh. S., zóó in de staatkunde en welligt in de geheime staatkundige betrekking van ons kabinet ingewijd, dat zij zóó ruiterslijk over de ontmanteling van vestingen kunnen beslissen, dat bij hen zelfs geen schijn van twijfel bestaat, of wij daardoor niet de mogelijkheid zouden verliezen eener hulp, welke het vaderland in benarde oogenblikken alleen zoude kunnen reddend, en de toezegging daartoe welligt dadelijk zoude kunnen doen onttrekken!

Over zulke zaken kan de minister of het algemeen bestuur alléén beslissen, en somtijds zijn beiden nog zóó gebonden, dat zij hunne gevoelens zelfs niet in een zoogenaamd geheim committé der Staten-Generaal kunnen of mogen blootleggen.

Heb ik de moeilijkheden aangetoond die zich opdoen, vooral met opzigt tot de bekende stemming van het publiek, om geschriften, waarvan hier sprake is, te wederleggen, ik dien er dan nog bij te voegen, dat er ook zaken in die brochuren voorkomen, die alleen op eene officiële wijze kunnen worden wederlegd.

Intusschen is de bewering van den *Spectator* maar al te waar, dat geschriften van dien aard eene voor de goede zaak heillooze uitwerking op het publiek zullen hebben. Antwoorden, zooals die van den Baron F. D. D., als die van een anoniem over de Koninklijke Militaire Akademie, hoe voldoende ook om eenige algemeene denkbeelden in helderder licht te stellen, zullen echter nimmer voldoen, noch aan de gevoelens der menigte eene andere rigting geven. Slechts één weg staat — naar mijne innige overtuiging — het hoofdbestuur open, dat is: de uitgave van een *officiël militair blad of tijdschrift*, als orgaan van het Ministerie van Oorlog, dat tegelijkertijd alles bevat en voordraagt wat ter kennis van het leger moet komen, en tevens theoriën bestrijdt of wederlegt, welke de publieke opinie op een dwaalspoor zouden kunnen leiden. Het fransche gouvernement heeft, zooals ik meermalen gezegd heb, daartoe de toevlugt moeten nemen, en sedert de oprigting van *le Moniteur de l'Armée*, is het voor 't minst gewaarborgd tegen de misleiding welke veelzijdig beproefd werd.

Dan eerst zouden alle schrijverijen over de zaken van Oorlog, niet slechts onschadelijk worden, maar zouden veel nut kunnen stichten, omdat er eene grondige, meer volledige

en daadzakelijke wisseling van denkbeelden zou kunnen ontstaan, waaruit het bestuur voordeel kon trekken. De oppositie zou, in dat geval, hare beweringen beter moeten toetsen; zij zou meer de ondervinding raadplegen, de daadzaken van naderbij beschouwen. Alles zou in degelijkheid winnen, in grondigheid toenemen. Ook voor de bevordering en verspreiding der wetenschap, zou het officieel orgaan, meer dan elk ander tijdschrift, kunnen werken, omdat het onder zijn bereik zou hebben alle bescheiden, noodig om de zaken in het helderste licht voor te stellen, terwijl eene massa van schrijverijen voorgekomen, en de staatsdrukkerij zoude kunnen ontlast worden van vele bemoeijingen. Ook voor de leden der Staten-Generaal, voor departementen van algemeen bestuur, voor geschiedschrijvers en archivarissen, zou een officieel militair tijdschrift de bron van onbegrensd nut wezen, wanneer het, gelijktijdig met alle officiële stukken, ook het domein der polemieek, der geschiedenis en der wetenschappen betrad. Voor u zou het bijzonder voordeelig zijn, en ik zou mijne correspondentie kunnen staken, omdat uwe vragen en klagen allengskens zouden verminderen, en ten slotte geheel ophouden.

Ik wil dezen brief niet eindigen, zonder u in weinige woorden bekend gemaakt te hebben met mijn gevoelen over de brochure van mijnen oud-collega STORM VAN 'S GRAVESANDE (1). Welligt zult gij uit het voorgaande opgemaakt hebben, dat ik dit vlugschrift op ééne lijn rangschik met dat van mijnen ouden kameraad M., doch dat is geenszins het geval. Wanneer ik sommige der door hem behandelde punten in het voorbijgaan heb aangehaald, dan is zulks geschied, omdat hij daarop met zijnen voorganger instemde. Had de *Spectator* de laatste brochure met de eerste gelijktijdig kunnen beoordeelen, hij zou een anderen slotzin gekozen hebben; want indien Jonkh. S. in vele cijfers dwaalt, de strekking van zijn vlugschrift verschilt te veel met dat van Jonkh. M. en met de ideeën van den *Oud-Soldaat*, dan dat ze op eene lijn kunnen gesteld worden. De brochure van S. heeft die van M., volgens opinie van allen die ik er over gesproken heb, geheel op den achtergrond geplaatst, en met regt. Jonkh. S. heeft getoond, dat zijne studien in de algemeene krijgskunde, gelijken tred hebben gehouden met den vooruitgang der wetenschap, en wanneer hem de kennis van de detailsbehoefden ontbreekt, toch blijkt het dat hij geen vreemdeling is in de algemeene legerbehoefden.

(1) Brief aan een lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, over de begroeting van Oorlog. Te Deventer, bij BALLÖT, 1846, in 8°, gr. 83 blad.

Het is een soldaat die schrijft, terwijl de oude kameraad M. doet zien, dat de burgerlijke ideeën de overhand hebben, en dat hij meer als lid der provinciale staten, de pen gevoerd heeft.

Met genoegen heb ik het bericht gelezen, dat er eene commissie van infanterie-officieren vereenigd is, om de onderscheidene reglementen te herzien, te verbeteren, en de redactie van nieuwe reglementen te ontwerpen. Die commissie zal nu met daadzaken kunnen aantoonen, wat men van commissien of committé's te verwachten heeft. Zij kan staven datgene wat de publieke opinie reeds lang verwacht heeft, doch zij kan ook de beste verwachtingen te leur stellen. Hopen wij dat zij geene gewone oud-Hollandsche commissie worde, en dat haar arbeid zich niet rangschikke onder het *provisionele*. —

Van een mijner geachtste correspondenten, op wiens oordeel ik veel prijs stel, ontving ik dezer dagen eenen brief waarin het volgende voorkwam:

« Alvorens te eindigen, acht ik het van mijnen pligt, u eene opmerking te maken, of liever mededeeling te doen van eene opmerking, die ik zelf dezer dagen deed bij een vrij groot militair publiek: De *Nieuwe Spectator* spreekt veel over onze landsdefensie, en geeft nu en dan ophelderingen over sommige onzer vestingen en liniën, gelijk zulks onlangs geschiedde met de Grebbe-linie. Dergelijke stukken vinden veel bijval, te meer daar er zoovele officieren zijn, die de passieve middelen van defensie, op onzen bodem aanwezig, niet eens bij name kennen. Het vrij oppervlakkige stuk over gezegde Grebbe-linie vond dan ook meer bijval, dan het, eigentlijk gezegd, wel verdiende. Ik geloof hieruit de gevolgtrekking te mogen maken, dat artikels van deze soort, zeer welkom zouden wezen aan de lezers van den *Militairen Spectator*. »

« Is het mij geoorloofd eenigzins verder te gaan, dan wil ik u herinneren, hoe dikwerf door u reeds is gewag gemaakt van eene *centrale defensie*. Hoewel oningewijd, meen ik echter, zoowel uit den aard der zaak, als uit de tegenwoordige werkzaamheden onzer ingenieurs, te moeten besluiten, dat dit stelsel ook het onze zal zijn. Eenige aanwijzingen van en beschouwingen over de waterliniën, vesting en enforten, welke daartoe moeten strekken, zouden de zaak aan velen duidelijk maken, en tevens doen inzien, dat het aanleggen en verbeteren van dezelve, niet slechts eene *manie* is, gelijk men door sommige nog al in rang verheven militairen nu en dan hoort beweren. Zekerlijk, het in praktijk brengen van dit denkbeeld, heeft veel tegen zich,

en het ware beter dergelijke onderwerpen in de theoriezalen te behandelen; maar ik vrees, dat als zij, die er belang in stellen, daarop moeten wachten, hun geduld op eene zware proef zal gesteld worden.»

Gij weet, waarde vriend **MARIAS!** dat ik u dikwerf vertrouwelijk over hetzelfde onderwerp geschreven heb, en dat ik er eenstemmig met mijn correspondent over denk; doch wanneer de *Militaire Spectator* in iets het oordeel van Z. Exc. zoude durven vragen, het zou over eene dergelijke aangelegenheid zijn. Ik bedoel hier namelijk geenszins de algemeene gezichtspunten, die dikwerf genoeg door dit tijdschrift behandeld zijn, maar wel de bijzonderheden, waarin men toch zoude moeten treden, wilde men voor oningewijden duidelijk schrijven. Volgens mijne ideeën, echter, heeft geen officier de bevoegdheid, om voor het publiek te beschikken over de kennis van de passieve weermiddelen van het land, die hij zich heeft weten te verschaffen. Is die kennis juist en overeenkomstig bestaande zaken, dan wordt het publiek maken eene misdaad, die door de wetten kan gestraft worden. Berust die kennis op geene bestaande gronden, is zij uit bloote gezegden of personele opiniën afgeleid, dan brengt zij den onbevange lezer op het dwaalspoor, en dan houde ik het er voor, dat onkunde beter is dan oppervlakkigheid en halfgeleerdheid. Den bovenstaanden wenk, welks juistheid niet twijfelachtig is, beschouw ik als een argument te meer voor de noodzakelijkheid der oprigting van een officieel militair tijdschrift. Daarin zou het gouvernement, ophelderingen kunnen geven, in zooverre het staatsbelang dat toeliet, en zodoende zouden vele verouderde zaken, die nu en dan uit bestofte cartons en verzamelingen worden opgerakeld en als nieuw ter wereld worden ingezonden, alleen als bronnen voor de geschiedenis kunnen dienen, en niet als leidraad voor hetgeen dat is of komen zal, zooals nu wel eens geschiedt.

Ik heb echter deze aanmerking in dank opgenomen en zal er ook gebruik van maken. Middelerwijl kan ik u melden, dat de Redactie van den *Militairen Spectator* vele stukken ontvangen heeft die u genoeg zullen doen, en dat haar nog anderen beloofd zijn, die u niet minder welkom zullen wezen. Dit nummer zal er u reeds een smakelijk proefje van opdisschen.

Wij ontvingen het navolgend vertoog van een onzer infanterie-officiëren, aan wiens vele dienstjaren, ondervinding en veelomvattende studiën wij volgaarne welverdiende hulde brengen. Het was reeds het tweede artikel, in de fransche

taal geschreven, dat wij in een kort tijdsverloop ontvingen. Het eerste betrof de brochure van den heer **MOCK**, hetwelk wij niet geplaatst hebben, omdat wij niet gewoon zijn, oorspronkelijke stukken, in eene vreemde taal geschreven, in ons Nederduitsch tijdschrift op te nemen. Wij vonden het echter te stuitend voor den verdienstelijken schrijver, om ook het tweede vertoog om dezelfde redenen terug te houden. Gewoon om zijne denkbeelden bij voorkeur in de fransche taal uit te drukken, vooral wanneer zij op het papier zullen verschijnen, hebben wij, bij wijze van uitzondering, met genoegen een plaatsje voor zijne denkbeelden ingeruimd.

De geëerde schrijver zou ons, en voorzeker ook ons publiek, veel dienst bewijzen, wanneer ZijnEdele van tijd tot tijd meer proeven van zijne kennis en belezenheid wilde schenken, doch wanneer het zijn konde, in de moedertaal. Het eerste niet door ons geplaatste vertoog schitterde door eene allergeestigste kritiek, en was zoo rijk gestoffeerd met oorspronkelijkheid en gepaste citatiën, dat wij toen reeds aan den klauw den leeuw meenden te herkennen, ofschoon wij, op enkele punten, even als in het navolgend vertoog, een weinig met den schrijver in gevoelen verschilden.

IL Y A DES TENTATIONS DE L'ESPRIT, IL EST
PLUS SUR DE LES FUIR, QUE DE LES
VAINCRE.

Nonobstant la vérité de cet apophtegme, je me lance dans l'arène pour courir les risques des récifs de la censure; qui attaque une partie est en péril d'avoir le tout sur les bras, car entre un tout homogène et ses parties il y a étroite affiliation. Dans ce siècle de lumières tout le monde se mêle d'écrire; autrefois il n'y avait que 7 sages, aujourd'hui tout le monde se pique de l'être. — Quoique ce soit l'effet d'une rare sagesse de ne point donner dans la folie des autres, il vaut mieux être fou avec tout le monde, que sage tout seul, d'autant plus, qu'être singulier, c'est condamner tout les autres. Je sais que quiconque est prompt à parler, est toujours sur le point d'être vaincu ou convaincu; mais il faut savoir contredire, non pour s'engager, mais pour engager, car du choc des opinions naît la lumière.

Celui qui a lu les brochures de **MM. MOCK** et **STORM VAN 'S GRAVESANDE**, reconnaîtra tout de suite que leur point de départ, ainsi que leur but visible diffère grandement.

M. Mock prend pour pivot de son écrit l'utopie d'une paix durable et pour appuyer son système, il regarde la situation politique de l'Europe à travers le prisme trompeur de l'op-

timisme : antagoniste des parties transcendantes des mathématiques, il néglige même le calcul des probabilités et les variantes des institutions humaines.

Mr. S. v. G. aborde son thème plus rationnellement; évitant les théories spécieuses, il apprécie le présent, consulte le passé et ne se cache pas l'incertain de l'avenir; il fait ressortir avec justesse l'influence individuelle sur les événements, dont l'histoire cite des exemples si frappants, et tâtant le pouls aux affaires, il découvre les symptômes d'une atonie inquiétante, en danger de passer à une ardente énergie; il expose comme les plus dangereux ferments, le jacobinisme français frappé de tetanos par la sagesse de son roi, et le communisme: Hydre à mille têtes, qui couvant sous les cendres, n'en est que d'autant plus imminent; enfin, entre les brochures de MM. Mock et S. v. G. il y a la différence de la critique d'argent à la critique de l'emploi des moyens.

Dans les raisonnements sur le système de guerre à suivre en cas éventuel, Mr. S. v. G. croit la défensive offensive la plus applicable, et avec raison, car toute défensive, où il n'y aurait pas assez d'élan pour développer les germes de l'offensive, qui sont en elle, c'est à dire, qui restera passive jusqu'au bout, ne peut mener qu'à une défaite certaine. — Dès que cette défensive aura obtenu des avantages qui rétablissent le niveau entre les deux combattants, on doit passer à l'offensive.

Toute défensive consiste donc en deux actes de matière hétérogène: attendre et agir; ces deux actes ne font qu'un seul tout, dans lequel ils se suivent continuellement.

Comme tous ceux qui veulent s'appuyer sur un fait historique pour prouver l'énergie de la nation dans un cas à l'extrême, l'auteur évoque ainsi l'époque mémorable de l'année 1672, lorsqu'en moins d'un mois trois provinces furent envahies; mais si cette époque sert de mesure à ce que peut une nation unie, portée au paroxysme de l'exaspération, elle sert en même temps de miroir à réfléchir combien il est dangereux de négliger l'armée, de même que les dévastations commises à cette occasion par l'ennemi dans l'intérieur du pays, nous apprennent, qu'il est indispensable d'être toujours prêt à le combattre sur les frontières; d'ailleurs il serait imprudent de faire entrer en ligne de compte, dans une organisation de force armée, les causes incidentelles et métaphysiques qui peuvent galvaniser la nation; aussi ses efforts auraient peut-être succombés dans cette lutte, sans les circonstances favorables qui vinrent à son secours: car ce n'est pas seulement l'alliance avec l'Espagne, l'Electeur de Brandebourg et les secours envoyés par l'empereur de l'Allemagne —

forçant TURENNE à se porter sur le Rhin et à quitter le pays — qui sauvaient l'état, mais les éléments lui servirent encore d'auxiliaires puissants; car si les Anglais échouèrent devant Texel à cause d'une marée basse qui dura 12 heures, et furent après dispersés par une tempête, le Duc de Luxembourg fut arrêté dans son expédition contre la Haye par un vent d'ouest, qui amena le dégel et le força à la retraite. Les Anglais même reconnurent dans ce phénomène le doigt de Dieu; mais les événements de 1795 nous ont enseigné qu'il ne faut pas trop compter sur ces secours inespérés; car, en vérité, le Dieu de la Neêrlande pouvait bien se lasser d'accorder toujours sa protection à un peuple, qui méconnaissant les leçons du passé, retombe toujours dans la même faute, de marchander continuellement les éléments qui doivent pourvoir à sa sécurité.

Si nos forteresses à l'époque précitée avaient été en état de défense, jamais l'ennemi aurait pu pénétrer en si peu de temps jusqu'au cœur de l'état: je diffère donc d'opinion avec Mr. S. v. G., qui croit qu'il faut commencer par nous fortifier intérieurement; je crois plutôt qu'il faut commencer par la partie qui est la première en danger d'être attaquée; le gouvernement est plus prévoyant encore: il bâtit à la fois à l'intérieur et restaure à l'extérieur.

Il est sans contredit que nos forteresses ont été grandement négligées pendant notre union avec la Belgique, et que quelques postes étaient même restés sans système.

Les événements de 1830 ont bien apporté quelques restaurations urgentes à nos forteresses, mais elles sont encore éloignées de présenter cet état de complétude, propre à inspirer pleine confiance à ceux qui sont appelés à les défendre, conditions cependant de première nécessité; et tant que l'inutilité de Breda ne sera pas prouvée à l'évidence, il n'est pas à regretter qu'on ait déjà apporté à cette forteresse les réparations de haute et impérieuse urgence.

Notre pays offre aussi des terrains où les trois armes peuvent combattre simultanément, si ce n'est pas offensivement à l'ouverture de la campagne, en se portant à la rencontre de l'ennemi. S'il arrive par des marches décousues, se sera quand le courage et la persévérance, devant céder au nombre, l'infortune nous aura forcé de chercher notre salut dans l'intérieur du pays; mais nous aurons fait payer cher à l'ennemi les points abandonnés; notre courage, loin d'être abattu, se sera retrempé dans le malheur; notre retraite égalera celle des Parthes. Rentrés dans ce boulevard sacré de la patrie, nous y puiserons les forces d'Anthée; c'est là qu'il s'agit d'attendre que la circonstance lasse enfin la fortune contraire, et de vaincre; car une résistance puisée à l'extrême dans l'in-

térieur du pays est infailible, pourvu qu'on ait l'énergie de s'y résoudre, mais cette énergie est indispensable.

Je crois avec Mr. S. v. G. que l'ennemi n'attaquera pas avec ses forces principales la partie de notre territoire située sur la rive gauche de l'Escaut; mais je suis d'avis, qu'il serait imprudent de négliger la forteresse de Bergen-op-Zoom, tant pour rester maître de l'Escaut oriental, que pour assurer les communications si nécessaires avec la Zélande; car le camp de ter Neuze prête à de hautes combinaisons stratégiques, si ce n'est pas au début de la campagne, ce sera quand notre armée aura été forcée de se retirer derrière ses lignes et de s'enfermer dans ses forteresses; au reste, pour preuve de l'importance qu'on attribuait autrefois à Bergen-op-Zoom, qu'on se rappelle combien fut grande l'alarme parmi les Anglais et les Hollandais en 1748, lorsque les Français, se souvenant de l'avis de CONDÉ et de TURENNE, menacèrent de raser cette forteresse, dont la conséquence était telle, que ces deux puissances se hâtèrent de prendre l'initiative pour signer le traité de paix, conclu cette année.

Il n'est pas plus probable que l'ennemi se porte avec la majorité de ses forces, contre la partie occidentale du Brabant septentrional, défendu par un système formé des forteresses de Bergen-op-Zoom, Willemstad, Geertruidenberg et Breda, qui dominent tout le pays entre le Donge et l'Escaut et protègent nos lignes de Steenberg et de Terheiden; toutes ces forteresses ont leur utilité, et si elles n'ont pas répondu à l'attente, qu'on leur donne des VAN BOETSELAAR pour les défendre; on se rappelle qu'à sa résistance héroïque dans le Willemstad en 1793, on doit le retard qu'éprouva DUMOURIÈZ pour se porter dans le cœur de la Hollande.

Est-on d'avis que l'ennemi peut éviter Breda et se porter plus avant, en laissant cette forteresse sur le côté? Qu'on me pardonne d'être d'un avis contraire, car je demanderais si ce ne serait pas d'une grande témérité de se risquer au milieu de ce quadrilatère coupé transversalement par des lignes d'inondation, menacé dans son flanc droit par le centre de gravité de nos forces offensives, stationnées à Bois-le-Duc, et dans le flanc gauche, par les troupes de la Zélande, qui, au moyen de bataux à vapeur, peuvent déboucher en 4 heures de temps par Bergen-op-Zoom, tandis que chaque forteresse a au moins $1\frac{1}{2}$ à 2 heures de rayon d'action par son canon; je crois que l'ennemi y songerait deux fois; je trouve donc cette partie de notre base bien défendue, assez forte pour se borner d'abord à une stricte défensive. L'ennemi risquera bien moins de pénétrer entre Geertruidenberg et Bois-le-Duc, dans ce cul de sac du Biesbos et de la Meuze, pays coupé et hérissé

d'obstacles, où tout à la fois son flanc gauche, son flanc droit et ces derrières sont menacés par l'action centripète de nos forces offensives et défensives.

Raser Breda ou le Willemstad, c'est faciliter le siège de Geertruidenberg, la clef de la Hollande, c'est abandonner les lignes et les postes, qui couvrent ce pays, c'est abandonner la navigation du Krammer, sacrifier l'embouchure du Volkerak et ôter en partie la protection à nos canonnières stationnées sur la Hollandsch Diep. — Il faudra donc un esprit fort, une main hardie, pour regarder une de ces forteresses comme comparse, et s'assumer la responsabilité de la raser. S'il est vrai que la guerre se fera dorénavant sur une grande échelle, cette échelle se raccourcira sensiblement dans un pays accidenté, couvert de trois fleuves, de forteresses, de postes retranchés et de legnes d'inondation, où l'action de l'ennemi est à chaque instant arrêtée, où il y a très-peu de moyen d'employer de grandes forces simultanément, où l'ennemi sera divisé, harcelé sans cesse par une guerre de chicane, d'un petit nombre contre plusieurs, dont la moitié et plus sera toujours forcé à l'action; cette guerre en grand, dans un pays comme je viens de le dépeindre, ressemble donc beaucoup aux forces prodigieuses du géant TYPHON, qui succomba par les ruses des faibles Dieux du paganisme.

La formation en divisions et brigades de l'armée, même en temps de paix, est une bonne disposition militaire, suivie dans tous les Etats; il est incontestable que cette mesure imprime sur la marche du service une cognition qui facilite la prompt solution des questions, arrivées à leur dernier ressort; il offre en même temps l'avantage que les généraux apprennent à connaître leurs officiers et sont réciproquement connus de ceux-ci; ce qui constitue une espèce de parenté, qui ne peut que produire de bons résultats au moment du danger. Employer des officiers d'infanterie auprès de ces généraux serait les distraire de leur véritable sphère d'action et nous replacer dans les années 1819, 1820, etc., quand des sous-lieutenants devaient souvent commander des compagnies deux années consécutives.

Ce que dit l'auteur sur l'administration n'est pas tout à fait sans fondement; ce corps marche toujours d'un pas mesuré en temps de paix et fait des bonds en temps de guerre. Il a souffert le moins du démembrement général, mais il faut rendre justice à son chef, qui profite habilement de toutes les circonstances, pour relever et avantager ce corps, qui s'est emparé insensiblement de plusieurs petits emplois, qui jadis adouciaient le sort d'un officier retraité. Depuis 1819 nous possédons un règlement provisoire d'administration; des am-

pliations et des altérations multiformes ont fait du tout un dédale auquel il faut le fil D'ARIANE pour en sortir.

Le chef de régiment assisté d'un bon capitaine-quartier-maitre et de capitaines-commissaires connaissant leur métier. Un lieut. quartier-maitre, bon comptable, par bataillon et un règlement simple, clair et précis, applicable à tous les temps, fera toujours la base d'une bonne administration. — Il faut peu de personnel pour vérifier les relevés qui sortent tout achevés des bureaux des capitaines quartier-maitres, et qui convertissent l'administration des différents corps en quelques chiffres résultants, dont les génératrices sont faciles à contrôler.

Une institution de carabiniers-tirailleurs ne peut-être envisagée que de grande utilité dans notre pays. — L'histoire militaire en a consacré les bons offices; je n'en rapporterai que quelques-uns, pour appuyer mon opinion: A la bataille de Guastalla, livrée en 1734 par l'armée Franco-Sarde contre les Autrichiens, on plaça 4 des meilleurs tirailleurs dans chaque compagnie, avec ordre de tirer sur les généraux et autres officiers; cette mesure produisit un si bon succès, qu'après un combat de deux heures le commandement de chaque division dans l'armée autrichienne dut passer à un 1er-colonel, et l'infanterie privée de la plupart de ses chefs fut mise en désordre. — Le roi de Sardaigne devait cette victoire en grande partie à la perte des officiers qui commandaient les troupes autrichiennes. — Le général JOMINI prétend que les efforts du Prince CHARLES en 1799 pour passer l'Aar, échouaient par la présence des carabiniers-tirailleurs suisse, qui bien embusqués sur l'autre rive, tuaient les pontonniers autrichiens à mesure qu'ils se découvraient.

Certain illustre maréchal attribuait aux riflemens Anglais les pertes énormes en officiers de tout grades, qui en 1813 et 1814 menaçaient de désorganiser l'infanterie. A la bataille de St.-Martial les Français eurent 2 généraux de division tués, 4 généraux de brigade blessés, 4 colonels tués, 2 de blessés et 177 officiers hors de combat. Il est étonnant ce que perdit dans cette bataille la seule division de LA MARTINE. La guerre plus récente des Français en Afrique est un nouveau témoignage des succès que produit un bon système de tirailleurs.

Mais en voilà assez, pour l'effet matériel; passons à l'effet moral:

La manière de combattre de ces carabiniers, cachés dans des fossés, des replis de terrain ou derrière des haies, invisibles dans le taillis et les broussailles, ébranlent la confiance de l'ennemi, parcequ'elle frappe vivement l'imagination et qu'elle est dépouillée du bruit assourdissant des batail-

les, qui élève la valeur des uns, étourdit la peur des autres, et prépare insensiblement à voir la mort moissonner au milieu de ce fracas.

Il est d'expérience de tous les militaires que la mort qui frappe sans bruit à l'improviste, sans soupçonner la présence de l'ennemi, fait une grande impression sur ceux qui en sont témoins, parce qu'il est d'ordinaire à l'imagination de grossir le danger. Mais je ne voudrais pas, comme l'auteur, en faire des corps particuliers; je serais plutôt d'avis d'en former 10 par compagnie dans chaque bataillon, ce qui augmenterait sensiblement la force substantielle de cet unité tactique, en remplaçant dans plus d'une circonstance avec avantage une section d'artillerie; les carabiniers qui auraient une exercice tout a fait séparé, formés ainsi sous les yeux du bataillon, dont ils doivent défendre le front et les flancs, lui seraient dévoués par esprit de corps et auraient une communauté d'intérêt à sa gloire.

Choisis dans les meilleurs tireurs d'un bataillon, cette institution peut servir d'un puissant auxiliaire à stimuler les exercices du tir à la cible.

Quand au projet de garder les miliciens plus longtemps sous les armes, sur lequel l'auteur insiste; c'est une question d'économie militaire qui relève directement du ministre, qui en juge d'après les rapports qu'il reçoit des généraux divisionnaires sur le degré d'instruction qu'ont acquis ces miliciens pendant les 3 mois d'exercice. — Comme on est à la veille de la revision des règlements, il est possible que l'éducation du soldat sera réduite à sa plus simple expression, qu'on ne gardera pour faire partie de son instruction directe que les maniements d'armes, dont l'utilité et l'application ont été justifiées en campagne (*Was nicht zum Kriege gehört, gehört auch nicht zum Krieger*), et qu'on portera dans les mouvements, qui doivent l'accomplir pour fonctionner avec avantage dans la grande machine militaire, les gradations successives qui aident le plus convenablement à développer ses facultés physiques et morales. Si j'osais me permettre de faire une observation sur l'emploi de 3 mois d'exercice destinés aux miliciens recrues, ce serait celle de ne pas les faire passer trop-tôt à l'école de bataillon et les évolutions de ligne, qui servant plutôt à l'instruction des officiers, absorbent un temps précieux, qui serait mieux employé à raffermir le soldat dans l'instruction élémentaire de l'école de soldat et l'école de peloton: la base de son instruction ultérieure dans les autres écoles, dans lesquelles, sauf quelques exceptions, il retrouve toujours son école de peloton.

Pour passer des recrues au bout de six semaines ou de deux

mois d'instruction à l'école de bataillon et à l'école de ligne, c'est faire tort à l'instruction individuelle, c'est former un tout imparfait, dont à chaque manoeuvre on reconnaît l'inconvénient.

Je ne suivrai pas M^r. S. v. G. dans son calcul sur la cavalerie. Ce calcul est à la portée de tout le monde et ne présente qu'une variation dans le chiffre des escadrons. L'auteur conclut par avouer, qu'il est difficile d'apprécier au juste, combien il nous faudrait de cavalerie en cas de guerre. Ce doute, il me semble, et d'autres considérations justifient l'organisation actuelle, qui n'est guère trop forte et permet au besoin une formation complémentaire, sans trop nuire aux cadres. Quand toutes les forteresses sur nos frontières en seront pourvues, tant pour entretenir les communications entre elles, que pour accompagner les sorties (en 1793 il y avait tout un régiment de dragons enfermé à Breda) il n'en resterait pas suffisamment de l'organisation présente, pour seconder nos troupes offensives, qui, tout calculé, peuvent toujours être portées à 30 à 40 mille hommes, à quelle armée, il faut pour le moins, en ne prenant que le minimum des données normales, 3 à 4 mille hommes de cavalerie.

Je ne juge pas de ma compétence à prononcer sur la quantité d'artillerie qu'il nous faudra au moment d'une guerre éventuelle. Qu'on jette les yeux sur le nombre de nos forteresses, nos camps retranchés, nos postes et nos lignes d'inondation, on conviendra qu'il en faut beaucoup. Si d'après l'opinion de quelques auteurs, il faut d'autant plus d'infanterie pour la couvrir, ce qui donne lieu à un trop grand éparpillement de cette arme, ce principe, juste dans une armée offensive en plaine, ne l'est que très-relativement quand il s'agit d'une guerre défensive; car sur nos digues et derrière nos lignes, qui ne sont abordables que par des chemins étroits, l'artillerie joue le premier rôle, et n'étant accessible que de front à travers des obstacles, il lui faut relativement beaucoup moins d'infanterie pour la couvrir qu'en rase campagne; au reste voici ce que dit le général CLAUSEWITZ dans son article: rapport sur les différentes armes entre elles:

« Il faut dans une armée autant d'infanterie que possible, « de l'artillerie autant qu'elle ne devienne pas un embarras, « et autant de cavalerie seulement qu'il y a absolue nécessité. »

Il est inutile d'observer, que ce que dit le général CLAUSEWITZ concernant l'artillerie, est plutôt applicable à une armée offensive en rase campagne, qu'à celle qui combat sur ses frontières, et que ce maxime trouve probablement sa naissance dans une critique sur l'inconvénient d'une trop grande proportion d'artillerie dans une armée, dont on doit surtout

avoir éprouvé les embarras au combat de Culm, où les alliés prirent 81 pièces de canon sur les Français.

Quand à la formation technologique de cette arme, ces calibres longs ou courts, la résistance des métaux, l'effet de son tir, etc., elle est du domaine des officiers de cette arme, et on peut hardiment s'en rapporter au ministre de la guerre actuel, qui sous ce rapport a fait ses preuves, tant en théorie qu'expérimentale et pratique; d'ailleurs il serait curieux de voir la chambre de représentants se constituer d'emblée en comité scientifique, interpellé le ministre de la guerre sur des théorèmes de balistique et de stratographie, questions qui embarrasseraient davantage les interpellateurs que l'interpellé. Mais non, les nobles puissances ne se risqueront pas sur un terrain si glissant, car un engagement en tire après soi un autre plus grand, et d'ordinaire le précipice est à côté.

Au surplus il faudrait examiner, si en s'immisçant dans toutes les questions de détails qui concernent la constitution d'une armée, on resterait dans les bornes parlementaires, et si ce ne serait pas empiéter sur la responsabilité ministérielle qui s'exerce sous le patronage de la prérogative que la loi fondamentale accorde au Roi, qui a la compétence de fixer la force et la composition de l'armée, pour garantir la sécurité et l'indépendance du pays, mis sous sa sauvegarde; si en s'interposant ainsi dans toutes les branches organiques et administratives de nos forces militaires, dans lesquelles on n'oserait pas même apporter une innovation réclamée par les progrès de l'art ou par l'esprit des temps (*tempis accomodari*; ТАС.) sans que la nécessité en soit prouvée aux Etats Généraux. Si en prononçant présidialement sur toutes les questions d'économie politique, ce corps législatif et constitutionnel ne pencherait pas trop vers la dictature et dépasserait ainsi le mandat et le pouvoir que lui est accordé par la loi fondamentale.

La brochure de M^r. S. v. G. n'est pas sans intérêt; elle a surtout de l'importance quand elle conseille l'adoption du chiffre du budget de la guerre, et sa conclusion, digne de l'exorde, est surtout remarquable en ce point, qu'elle recommande avec instance aux nobles puissances de ne pas se laisser éblouir dans le cours des délibérations par le prestige des mots sonores: qu'un armement national suffirait en cas de danger: Ce paradoxe, au reste, ne peut entraîner que les hommes superficiels, qui croient la force dans la masse, sans tenir compte de l'intelligence qui doit la diriger, ou de l'élément moral qui doit la mouvoir.

Quelques membres de nos Etats Généraux sans être initié tout à fait dans l'art de la guerre, qui est une étude de

toute la vie, ont assisté honorablement à la campagne de dix jours; ils ont été à même de suivre le cours de l'instruction qu'il faut à une armée, avant de pouvoir la conduire à l'ennemi; ils en auront retenu assez pour se ressouvenir qu'il ne suffit pas d'endosser l'uniforme pour être soldat, ou de ceindre l'épée pour le conduire.

M. S. v. G. a donc tort de recommander les 8 ou 9 interpellations à la tribune panoplie d'organisme complète, qui n'a d'autre utilité que de prouver qu'on peut par trop s'émanciper du proverbe *ne sutor ultra crepidam*, et qui est attentatoire aux attributions et à la responsabilité de nos chefs, et a le désavantage de répandre la méfiance sur leur patriotisme et leurs talents. Car c'est d'eux que doivent émaner les améliorations s'il y a lieu, eux seuls peuvent en apprécier l'opportunité; ce principe élémentaire, qui rend toute chose utile ou nuisible (NAP.)

Que MM. Mock et S. v. G. soyent donc sans inquiétude; la voix de l'armée se fera entendre quand il y aura urgence, et s'il n'est pas toujours sans danger d'aborder des questions de toute nature, il n'est pas défendu de dire son opinion d'une manière discrète et convenante; le ministre de la guerre même prend souvent l'initiative à cet égard, en demandant jusqu'au plus jeune lieutenant y compris, son avis sur des propositions, qui touchent de près à nos institutions et à nos intérêts.

Un Officier d'Infanterie.

**SCHETSEN, BEELDEN, PORTRETEN;
WAARHEID EN PHANTASIE;
PROEVEN VAN MILITAIRE LITERAATUUR.**

Eenige in ons tijdschrift belangstellende vrienden hebben ons meermalen doen opmerken, dat wij misschien wel zouden doen, stukken van gemengden inhoud op te nemen, hetzij oorspronkelijke, navolgingen, of zelfs vrije vertalingen, in het *genre* zooals *the United Service* of de *Soldatenfreund* daarvan dikwerf proeven leveren. Ofschoon de te behandelen onderwerpen altijd tot het domein van het krijgswezen zouden dienen te behooren, zou toch de losse humoristische schrijftant, volgens hen, den bontoon moeten behouden. *Verscheidenheid*, doch altijd gepaard met *overeenstemming*, zou mede op den voorgrond moeten staan. Zij vooronderstelden dat dit welligt eenige officieren zoude uitlokken om dit rubriek nu en dan met eenige proeven te verrijken. In het *genre* toch van militaire literatuur, waarvan ALFRED DE VIGNY, JOACHIM AMBERT, en vóór hen, P. L. COURRIER, zulke uitstekende fragmenten in hunne moedertaal aan het Europeesche publiek hebben aangeboden, is bij ons te lande zoo goed als niets

gedaan, en evenwel bezitten wij officieren, welke meermalen getoond hebben dat het hun niet aan 't talent ontbrak om die baan te openen en ruimer voor anderen te maken. De schrijver van de beelden, wiens vertoogen: de *Nederlandsche soldaat*, de *Nederlandsche onder-officier*, de *Schildwacht*, enz., vroeger in dit tijdschrift zijn opgenomen, en die van de Proeve: *Soldatenzang*, onlangs nog geleverd, hebben met der daad bewezen, dat zij de kleuren, op hun palet gewreven en gemengd, gereed hadden om eene tweede *camera obscura* op te stellen. — En hoevelen die in het jaar 1830 de wapenen hebben aangejord voor de verdediging des vaderlands, en die, hoewel in het burgerlijk verkeer teruggekeerd, nog met genoegen en zelfsvoldoening denken aan het krijgsmansleven van vroegere dagen, zijn later als schrijvers opgetreden, en zoeken welligt slechts naar eene gelegenheid, om hunne herinneringen ook eens met het soldatenkleed uit te dossen?

Hoewel wij met de belangstellende raadgevers eenstemmig dachten, werden wij echter terughoudend door het besef, dat het bij ons te lande zoo moeilijk is, eene nieuwe baan te openen. Middelerwijl ontvingen wij eenige schetsen, die zeer juist in het hierboven opgestelde kader zouden passen, en tevens kunnen dienen, om de strekking van het rubriek aan te wijzen.

Uit het coloriet van het tafereel, dat wij als eersteling en als eene Proeve in de opgehangene lijst zetten, zullen onze lezers al vrij spoedig het penseel herkennen van eenen onzer mede-arbeiders, die, hoewel niet dikwerf, echter altijd even keurige als gretig gelezene artikels leverde, en die thans door de verschijning van een nieuw militair tijdschrift — 't welk bijna denzelfden titel als het onze heeft aangenomen — met vernieuwden lust bezield is geworden, om den *Militairen Spectator* in zijne taak behulpzaam te zijn.

Behalve de hieronder volgende humoristische schets, zonder titel, die nog eenige vervolgen belooft, hebben wij eene schets, getiteld: *de Politieken*, waarin de *humor* weder eene doorlopende rol speelt, terwijl de geschiedenis de betrekking van *souffleur* er in vervult. Ook de Luit'. LOBEWIJK heeft slechts naar deze *camera obscura* gewacht, om van tijd tot tijd eenige oorspronkelijke beelden van den spiegel zijns vernufts op het mat geslepen glas dat wij hem aanbieden, terug te kaatsen. Mogt dit *genre* alzoó bevallen, dan kunnen wij onzen lezers menige aangename afwisseling van lectuur verschaffen, en misschien gelukt het ons dan, langs dezen weg, eene oefenschool te openen, niet slechts voor lossen ongedwongene stijl en voordragt, maar ook voor grondige *eruditie*.

De Redactie.

I.

Nihil.

NERO.

De zomerdienst is afgeloopen, de landmilitie naar huis gebracht en de maand October zelfs reeds achter den rug; de dagen zijn kort en de avonden lang, en de tijd van rust is derhalve voor

den officier aangebroken. Ingevolge een oud regt mag men zich in de winterkwartieren vermaken, vooral wanneer men des zomers wakker de handen geroerd heeft — en dat hebben wij, daar zweer ik op.

Ieder vermaakt zich evenwel op zijne eigene wijze. Ik bijv. zit hier moederziel alleen in mijne kamer, terwijl de wind door den schoorsteen huilt en de kagehel doet trekken dat het een lust is om aan te hooren. Zoo er geen brand of oproer ontstaat, hangt mijne uniform aan den kapstok tot morgen ochtend tien uur; en eene warme kabaai dekt intusschen mijne leden. Het theewater zingt een vrolijk en lustig deuntje, en uw onderdanige dienaar rookt te midden van al die pret smakelijk zijne pijp.

Ja, heerlijk tabakskruid, wie u ook de huid vol moge schelden, gewis ik doe het niet! Hoe dikwerf hebt gij mijne eenzaamheid verlevendigd, wanneer gij in geurige wolken ronddreeft en nu dalende, dan rijzende, duizenderlei fantastische beelden mij voor de oogen tooverdet, en als ik u thans zoo in den eenvoudigen witten porceleinen kop zie wegbranden, als ik den hoornen inktkoker voor mij zie, die ik weleer in mijn patroontasch van de eene wacht naar de andere placht te dragen, als ik mijne stalen pen in de hand en mijn wit papier op den lessenaar heb, dan — o dan beloof ik mij weder eenen avond van genot, die ik zoo lang zal rekken als eenigzins mogelijk is.

En gij, stormwind daar buiten, huil maar, drijf hagel en sneeuw in de schilderhuizen onzer soldaten; zij kunnen er tegen die Nederlandsche jongens, warme kapotjassen dekken hals, ooren en handen, hun schoeisel is impermeabel en ik, — wat scheelt het mij, ik zit hier warm en wel.

Kijk lezer, ik kan u niet genoeg zeggen hoe gelukkig ik mij in deze oogenblikken gevoel; om dit regt te begrijpen, moet gij weten dat ik een doodvijand ben van alle mogelijke pruttelarij. Mijn garnizoen is een klein plaatsje, en overal ontmoet ik kameraads, die mij het leven vergallen met hunne aanhoudende jeremiaden. Daarom, ziet gij, blijf ik te huis; en waarachtig ik bevind er mij goed bij.

Bovendien, de ziekte onder de aardappelen en de buitengewone uitvoer van levensmiddelen naar Engeland, doen het mij soms zoo groen en geel voor de oogen worden, dat alle overige bronnen van vermaak er, mijns erachtens, zoo troebel en drabbig uitzien als onze rivieren in het voorjaar.

Ik zonder mij dus af, en ga schrijven, want alleen zittende, schiet er toch niet veel anders over, dan zich bezig te houden met lezen of schrijven, tenzij men verkiest te teekenen, doch dáárvoor brandt het licht mijner spaarlamp te zuinig.

Wat de lectuur betreft, zoo vind ik het romans lezen, eene allerliefste uitspanning, en toen ik 18 jaren oud was, pakte ik wel zoo gaarne een paar deeltjes van PAUL DE KOCK in mijn ransel, als de soldaten de Pelotons-School van wijlen den Generaal DIBBETZ. Ik heb er dan ook heel wat levenswijsheid uit geput, dat verzeke ik u; personen en zaken heb ik verwonderlijk juist er door leeren beoordeelen; maar thans, uitgeperste citroenschillen, ik werp ze weg. Andere tijden, andere behoeften; toen gelek de draad van mijn leven zeer veel op een gouden draad, maar

zeer langzamerhand is hij in eenen ijzeren veranderd, en tegenwoordig heb ik werk genoeg om er den roest af te houden.

Voor het overige is er met een' welbestuurden hengel, voorzien van zilver aas, nog wel iets goeds op te visschen uit de zee van laauw water, waarin auctores van verschillende soort ons trachten te verdrinken; deze visscherij is op den duur te kostbaar, en helaas! de regiments-bibliotheek zie ik niet, want een gedetacheerde behoort die niet.

Gij bemerkt dus dat ik het met lezen niet vinden kan; sta mij derhalve in 's Hemels naam toe dat ik schrijf; anders dwingt gij mij, om onophoudelijk mijne kamer in de lengte en breedte af te passen, mij alzo oefenende in het beoordeelen van afstanden.

Stellig, lezer, zijt gij met de werken van LAURENS STERNE bekend; dat was een schrandere bol en een vrolijke snaak, niet waar? Die wist zoo geheele bladzijden vol te schrijven, letterlijk over niets, en echter bleef hij altijd onderhoudend en aangenaam. Als een vlinder zweefde hij over alle bloemen heen, doch als eene honingbij wist hij er in te dringen en er voedsel en voorraad uit te putten. De moeilijkste gevallen, de teederste zaken, maakten hem niet vervaard; steeds redde hij er zich met eere uit. O, had ik slechts een greintje van zijn vernuft, hoe dankbaar, Nederlandsch leger, zoudt gij wezen; want voor u zou ik het besteden, even als STERNE het zoo dikwijls voor zijne vrienden besteed heeft. Maar hoezeer ik thans zijne werken doorblader, helaas! het baat mij niet. Goedgunstige lezer, heb medelijden met den armen schrijver; hij zal u eene gulle bekentenis doen; doch lach hem vooral niet uit. Hij had zoo gaarne eenen geestigen overgang willen vinden, om van zijne inleiding op het eigentlijke onderwerp te komen, maar te vergeefs. Zoo'n aardig plannetje was reeds door hem bedacht: een zakwoordenboek zou, quasi, voor hem liggen en hij zou het gebruikt hebben, om een fransch extemporéte te maken — hoe lief, niet waar? Hij wilde u vervolgens verhalen, hoe vele diensten dit kleine woordenboek hem reeds bewezen had, en hoe het aanschouwen er van hem plotseling een *lumineus idée* gaf; dan had hij zich voorgesteld in vervoering uit te roepen: « Ja thans zal ik u op eene schitterende wijze mijnen dank betuigen en herscheppen u in:

« EEN NIEUW MILITAIR WOORDENBOEK! »

Met goeden wil kan men zeker veel doen, maar om geestig te wezen, ja beproef het slechts; zoo het niet in u zit, perst gij eerder wijn uit onrijpe okkernooten, dan eene aardigheid uit uwe hersenen. Intusschen het is er uit; gij weet nu eenmaal waar ik heen wil, doch het zou u zeker niet gunstig voor het vervolg van mijn werk stemmen, als gij ook wist, hoeveel zuchten en zweetdruppelen het mij gekost heeft, eer wij zoo ver waren.

Doch nu ter zake; vlijtig de stramme vingers en de gewillige stalen pen geroerd, wij zullen zien wat er van te regt komt.

Practica est multiplex, met behulp van deze spreuk heb ik het ver in de wereld gebragt; reeds nu zijn door mij vier- of vijfhonderd schoten op de schietlijsten aangeteekend, voor de oefeningen welke in den volgenden zomer zullen plaats grijpen. Van twee officieren, élèves der Mil. Akademie, heb ik reeds de belofte, om mijne eerstkomende taktische veronderstellingen in order te bren-

gen en zelfs de *croquis* er bij te leveren, maar om dit geheel woordenboek in een militair te veranderen, daartoe zie ik geen kans. Het eerste woord het beste brengt mij reeds glad van de wijs, er staat: AAFSCH (à), was het nu nog *inverse* of bij *inversie*, dan viel er althans nog iets van te zeggen, want aafsch in bataille komen, dit heeft men meer gezien. Ofschoon er nu soms ook andere zaken aafsch plaats grijpen, zoo wil ik hier liefst over heen stappen, en nemen het besluit om eene vrije keuze te doen uit den mij aangeboden voorraad, opdat ik ten minste geen aafsch woordenboek schrijve.

Maar — eerst nog eene kleine uitweiding; zij evenwel, die hier van de noodzakelijkheid niet inzien, kunnen haar gerust overslaan en hervatten de lectuur aan het eerste woord van het eigenlijk woordenboek. Eene waarschuwing moet ik hen echter geven. Ik bemin niets hartstogtelijker dan de vrijheid, vooral in het schrijven, en het is dus ligt mogelijk, dat ik mij veroorloof, het getal der uitweidingen te vermenigvuldigen, ja zelfs tot in het oneindige, zoo de Hemel mij slechts leven, en den lezer geduld geeft. Juist ten gevolge dáárvan mag ik mijn werk geen woordenboek noemen, ofschoon het er dan ook eenige overeenkomst mede moge hebben. Over een' geschikten titel ben ik het lang met mijzelf oneens geweest. Ik had er immers zeer goed wat *Physiologie's* of *Mystères* van kunnen maken, maar nog kortelings zwommen wij in *Physiologies*, en pas had deze zondvloed zich van lieverlede in de zee der vergetelheid ontlast, of daar begon het van alle kanten *Mystères* te regenen, en het gevaar van er in verzwolgen te worden, nam van dag tot dag toe. Had het langer geduurd, er was op aarde niets meer bedekt gebleven, en helaas! er bestaan verborgene zaken, vuil en stinkend, gelijk de walgelijke inhoud van een vergeten riool; maar men kan ze niet aanroeren, of zij beginnen te dampen van stikwalm en eerloosheid. En dit alles wilde men aan de koesterende stralen der heldere zon blootstellen, opdat pest en *cholera morbus* zich onder ons verspreiden? — Neen, daartoe had ik mijne pen nooit geleend. En mogen er dan bij ons ook al eenige *mystères* zijn, die wel eens verdienden het daglicht te zien, zoo wil ik het gaarne aan anderen overlataen om het gordijn op te ligten; ik houd het met vader CATS, als hij zegt:

Indien dat gij genegen zijt
In rust te leven uwen tijd,
Zoo zegt, en schrijft, en oordeelt niet,
Al wat ge weet, en wat ge ziet;

en:

't Is dan beter stil te zwijgen,
Als van spreken hinder krijgen.

Ik nu, die het schrijven alleen ter hand heb genomen, om de lange winteravonden aangenaam en zoo mogelijk ook nuttig door te brengen, kan mij zeer goed vergenoegen met zoo maar wat over koetjes en kalfjes te praten. De titel, dat aanlokkelijk en dikwijls bedriegelijk uithangbord, zal ik geheel achterwege laten of geven hem misschien aan het einde van mijn werk.

A.

A. Als men *a* zegt moet men ook *b* zeggen, zoo luidt een oud spreekwoord, hetgeen men aldus zou kunnen verklaren: die be-

gint moet ook volhouden. Dat ik van zins ben om mijn woordenboek tot en met de laatste letter van het *a b c* af te werken, daaraan bestaat geen den minsten twijfel. Maar ik wil niet dat mijne *b* in het vervolg ook maar $\frac{1}{10}$ hooger of lager in de ooren mijner lezers zal klinken dan thans mijne *a* doet, en daarom is het noodig dat wij elkander goed verstaan. Ik behoor niet tot de progressisten, noch tot de liberalen, noch tot eenige andere leus waaronder de razende oppositie zich tegenwoordig verschuilt, en dat wel doodeenvoudig, omdat ik mij, behalve door de wetten en voorschriften die ik bezworen heb, van niemand wil laten ringel-ooren. Dat er mannen van vooruitgang bestaan, dat is natuurlijk, en zij blijven het doorgaans zóólang tot zij eene gemakkelijke rustplaats op het een of ander kussen gevonden hebben, maar dan — worden zij drommels conservatief. Om mij nu door deze luidjes de handen te laten biuden, daar staat mij het hoofd volstrekt niet naar; neen, ik wil goedkeuren als er iets goed te keuren is, en zelfs wil ik de loftrumpet steken, over wien, en over wat, en wanneer het mij slechts gelegen komt. De mannen van vooruitgang zijn, zoo als van zelve spreekt, zeer liberaal; alleenlijk geven zij er den brui van, om uwe gevoelens te eerbiedigen. Zij schikken zich naar niemand, maar vorderen dat ieder zich naar hen schikt; zij krijten het als eene lafheid uit, als men sommige gouvernementsdaden prijst, en de meest fatsoenlijke eeretitel dien men van hen ontvangt, is: onnoozele hals, of iets dergelijks. Daarbij weten zij, zelfs op het papier, zoo medelijdend met u te lagchen, dat er waarachtig moed toe begint te behoorren, om nu en dan eens een beetje ministerieel te zijn. Met deze en gene kunsten houden zij veler mond gesloten; want het is immers eene daadzaad, dat iemand die tegenwoordig tot het publiek spreken wil, zeker is van geen opgang te maken, zoodra hij slechts toont van de zoogenaamde behoudende partij te zijn. Nu — te gelegener tijd zullen wij dit gevaar trotseren, want nimmer hopen wij gewillig den nek te buigen onder eenig juk, en het zou waarlijk al te zot zijn, wanneer men zich uit vrije keuze ging onderwerpen aan de tirannie van eenigen uit den lande, die, al schreeuwende over despotismus, zoo gaarne eens anders vrijheid van denken zouden willen verdrukken.

Aan den anderen kant ben ik de verklaring schuldig van geenszins te behooren tot de vijanden van vrijzinnigen vooruitgang, tot de ultra-ministerielen, of hoe zij ook heeten mogen. Ik ben soldaat, maar als de troep inrukt en de degen opgestoken is, dan herinner ik mij gaarne, dat ik daarom niet opgehouden heb te zijn een vrij burger van eenen vrijen staat, waar het geoorloofd is hardop te denken over alles wat er zoo al voorvalt. Ik vergelijk het leger liefst bij eene zuivere monarchie, waarin men door wetten bestuurd en verder door de eer geleid wordt. Alle dwingelandij en alle willekeur is er derhalve overtollig. Gebreken, leemten, verkeerde maatregelen, en wat dies meer zij, kunnen er bestaan, maar daarover denkt men dan zoo eens hardop; men schrijft zijne gedachten op de keerzijde van het een of ander nitrukkend staattie of rapportje, wat men toevallig bij zich heeft, en zendt dit vervolgens aan de vrije drukpers der HH. BROESE & COMP. te Breda. Dit regt laat ik mij door niemand ter wereld ontnemen.

Ik wil dus loven en laken naar goedvinden, en, in een woord, vrij blijven in mijne beschouwingen. Of sommigen uit deze bekentenis ook al afleiden mogen, dat ik noch warm, noch koud zal zijn, dít is mij tamelijk onverschillig, want de tijd zal het leeren.

Tot mijne schande moet ik echter bekennen, dat het mij gaat gelijk anderen. Het goede beschouwen wij te spoedig als een *fait accompli*, als iets wat men ons verschuldigd was, terwijl wij ons het kwade gedurig voor den geest roepen en daarover morren en klagen, alsof wij het volste regt van de wereld hadden om op rozenblaren te slapen, ons in zijde en fluweel te kleeden en met nektar en ambrozijn te voeden. Uit dien hoofde zal ik eens en voor altijd verklaren, dat, al mogt er ook in deze blaren iets goeds met stiltwijgen voorbijgegaan zijn, het daarom niet beschouwd moet worden alsof ik er willens en wetens blind voor was.

Hoewel steeds onpartijdig blijvende, is het echter minder noodzakelijk om steeds aanhoudend op het goede te wijzen, want daardoor komt men niet verder; zoolang de volmaaktheid nog niet bereikt moet worden, dient men voort te gaan met daarnaar te streven, dat is, met verkeerdheden aan te toonen.

AAN! Kommando hetwelk dat van vuur voorafgaat. Indien men vele treffers wil bekomen, dient men de volgende woorden van MAURITS VAN SAXEN in zijn oor te knoopen: « La méthode que nous avons ne vaut rien, parcequ'il est impossible que le soldat ajuste son coup s'il est distrait par l'attention qu'il est obligé de faire au commandement. Comment veut-on que tous ces soldats à qui l'on commande de coucher en joue, mirent leur coup jusqu'à ce qu'on leur dise de faire feu? un rien le dérange.... outre cela les soldats se poussent et on leur fait tenir dans une attitude gênante.»

Het is echter gelukkig dat de *Mémoires* van dezen veldheer zoo tamelijk in de vergetelheid zijn geraakt. Ik bid u, hoe zouden wij het in den tijd van inkrimping, bezuiniging en verandering van nummers gemaakt hebben, wanneer men hem in het navolgende te wille was geweest: « Bovendien zou ik begeren, dat de soldaten aan de regter hand met de nummers van hun legioen en regiment gemerkt werden. Men zou daartoe een dergelijk mengsel kunnen gebruiken als dat waarmede de Indianen zich tatouëren en dat nimmer vergroeit. Deze maatregel zou zeer gemakkelijk in te voeren zijn. De Koning immers behoefde de kolonels slechts om zich te verzamelen en hun het nut daarvan onder het oog te brengen (1). Deze heeren zouden alsdan onmiddellijk het voorbeeld geven, en hunne officieren het volgen. De soldaten hunne superieuren aldus geteekend ziende, zouden niet durven weigeren; men zou er hun zelfs een feest van kunnen maken (?). De Romeinen handelden eveneens, doch zij gebruikten een gloeiend ijzer.

AANBEVELINGSBRIEF. Reispas naar vette employementen, speciale betrekkingen, enz., enz. Over dit artikel is reeds veel geschreven en nog veel meer gesproken. Ik las eens ergens, dat

wij ons slechts hadden te bevljigten, om uiterst geschikt te worden tot de waarneming van het ambt dat wij begeerden; de rest raakte ons niet, dit ging anderen aan. Maar ja wél, menigeen die den hoogen hem toevertrouwd post met waardigheid bekleedt en ten volle verdient, zou door zijne geschiktheid alléén nauwelijks een zeer gering werktuig zijn geworden, doch menig ezel zou ook nooit den leeuwenhuid hebben aangetrokken, en vele met paauwenvederen getooide kraaijen zouden niets anders dan afzigtelijke en verachte vogels zijn gebleven.

AANBRENGER. *Pro memoria* hier aangeteekend; de zaak bestaat niet in het Nederlandsche leger.

AANDIENEN. Noodzakelijke formaliteit om den persoon die u ontvangen moet, tijd te geven tot het componeren van een gelaat, geschikt en in overeenstemming met hetgeen gij naar zijn vermoeden komt verrigten.

AANDOENING. Onmisbaar gevoel bij korps- of garnizoensveranderingen. Op sommigen werkt dit zoo sterk, dat zij geene gedachten kunnen vinden om hunne woorden uit te drukken (daar had ik bijna wat anders gezegd). Hierdoor draaijen eene menigte van sierlijke afscheids-aanspraken op onzin of versletene en alle-daagsche termen uit, b. v.: alle verandering is geen verbetering, goede harmonie, wij zijn soldaat, het is ons lot, en meer dergelijken. Hoe jammer, dat veler zenuwgestel zoo prikkelbaar is, want aan welsprekendheid faalt het in het leger niet.

AANGORDEN (*der wapenen*). Hierbij behoort de klank van pauken, klaroenen en trompetten, het schitteren van kurassen, het waperen van vaandels, en in het verschiet de dankbaarheid der natie, met eerebogen, lauwerkransen en feestbanketten. Dit alles gaat evenwel het staande leger weinig of niet aan, maar alleen zoodanige vrijwilligers, die uit pure vaderlandsliefde, en geenszins in de hoop van zich met eenen vetten post beloond te zien, naar de grenzen snellen.

AANGRAAUWEN. Naar het oordeel van sommigen een onfeilbaar middel om met weinig woorden veel te zeggen en nog meer gedaan te krijgen. Men doet dit aan zijn hond, zelden aan zijn knecht, nimmer aan officieren.

AANSpraak (*Harangue*). Niets is misselijker dan die aan te hooren, wanneer zij slechts uit ijdele woorden bestaat. Hij die gevoelt wat hij zegt, is altijd welsprekend. Hij die tegen wil en dank spreken moet, of zulks althans vermeent, dient eerst te zorgen dat hij eenige gezonde denkbeelden bij de hand heeft, vervolgens onderzoekt hij tegen welke toehoorders hij spreken zal, en in overeenstemming daarmede, kiest hij de woorden die zijne gedachten zullen omkleeden. Om geestdrift of andere gewaarwordingen op te wekken, is meestal een enkel woord, *ad rem*, voldoende. Wij mogen er bijvoegen dat men in houding en gebaren steeds oorspronkelijk moet blijven, alle naïperij, zelfs van vorstelijke personen, verraadt kleingeestigheid.

AANTAL. Gewone term, waarmede men de hoeveelheid krijgslieden uitdrukt die zich in eene actie tegen den vijand onderscheiden hebben; wanneer er namelijk geen zijn die bijzonder verdienen genoemd te worden.

AANTEKENING-BOEKJE. Noodwendig klein meubel voor ieder offi-

(1) Voorkomen van desertie, volgens den maarschalk.

cier. In oorlogstijd kan men met *duodecimo* formaat volstaan, in tijden van vrede neme men bij voorkeur groot in folio.

ADMINISTRATEUR. Niemand is meer in de gelegenheid dan hij, om naar verkiezing zich bemind of gehaat te maken. In ieder geval moet hij een wandelend *Recueil Militair* zijn. Hij is de vraagbaak van allen die hem omringen, zoo hij hulpvaardig en voorkomend is; hij zal bemind en geacht zijn, indien hij aan deze hoedanigheden een verlicht oordeel met veel toegevendheid paart; hij wordt op de handen gedragen, wanneer hij minder op den vorm dan op het wezen let; hij maakt zich en anderen het leven aangenaam, en doet zich ook van zijne schoonste zijde kennen, als hij toont dat daartoe meer gevorderd wordt dan het blindelings volgen van den weg der gewoonte.

Hij is de priester der godin **ADMINISTRATIE**, en deze werd bij de ouden afgebeeld met de houding van JUNO, de oogen van ARGUS en de handen van BRIAREUS. Zij is door een mirakel geboren uit den hermaphrodit *Wantrouwen*, en heeft hare altaren bij alle beschaafde volkeren. Hare tempels voeren tot opschrift: « *Het eenvoudige is het zegel van het ware.* » Men offert haar meestal slapelooze nachten; zij straft met te korten, en belooft soms met procenten.

AMBITIE. Wat is ambitie? Hoe begrijpt men deze gewaarwording in het leger? Het getal dergenen die er van doordrongen zijn is legio; dagelijks kan men er verschillende symptomata van opmerken, maar gaarne zullen wij onze minderheid erkennen ten opzichte van hem, die ze allen afmaakt.

Wij weten dat het woord herkomstig is van *ambio* of rondgaan, omdat in Rome ieder die naar eenige magistratuur dong, als *Candidatus*, of in witte kleederen gehuld, bij de stemgerechtigde burgers rondliep, ten einde zich van hunne medewerking te verzekeren tot het verkrijgen van de gewenschte betrekking. Dit figuurlijk toepassende, zou men er uit mogen afleiden, dat ambitie de begeerte is om zich te verheffen; en daar men zich in den militairen stand onmogelijk kan verheffen, zonder de medewerking zijner meerderen, mag men hieruit weder de gevolgtrekking maken, dat bij ons ambitie de zucht is, om zich van de welwillendheid zijner chefs te verzekeren.

De ambitie is in een leger allezins op hare plaats. Zij toch stelt eenen edelen wedstrijd daar tusschen personen van denzelfden rang: zij bewerkt dat ieder zich al meer en beter van zijne plichten poogt te kwijten; zij heeft ten gevolge dat de belangen van Koning en Vaderland in alle opzichten behartigd worden, en zij kan nimmer tot schadelijke uitersten overslaan, want één staat er op den bovensten trap der hiërarchie; hij kan bevorderen en beteugelen, beloonen of straffen. De ambitie, derhalve, is, zoolang zij het goede beoogt, zelfs wenschenswaardig, en heil het leger waar zij aanwezig is.

Onze ambitie, evenwel, moet zich doen kennen door middelen die onzer waardig zijn, en hoezeer dit vereischte voor alle standen even geldig is, verdient het toch eene bijzondere aanbeveling bij den krijgstand. — Het is niet onverschillig op welke wijze men zich van de genegenheid zijner meerderen verzekert. Velen hebben die weten te verwerven zonder haar daarom juist te verdienen; maar, dat dezen in zich-zelfen terugkeeren, en bij het opmaken hunner balans, zullen zij niet te min een nadeelig slot vinden; waarschijnlijk hebben zij de achting hunner kameraden verbeurd, en zijn van die des chefs slechts zóólang zeker, als hem de schillen niet van de oogen vallen.

Nergens vindt de ambitie een' uitgebreider werkkring als in den militairen stand. Er bestaat geen wapen waar één persoon zich

in alle bijzonderheden tegetijk kan onderscheiden; al had hij er den wil en de geschiktheid toe, op den duur zou hem de lust ontbreken. Zaken die te veel uiteenloopen, kunnen niet met gelijke liefde behartigd worden. Ieder geeft dan ook gewoonlijk de voorkeur aan het eene of het andere — behalve zij evenwel, die gelooven dat de goede God hen voor zijn vermaak houdt. Bij deze keus zijn twee grondregels in acht te nemen, beiden zijn zij genit door groote mannen, doch beiden staan zij lijnrecht tegen elkander over. **FREDERIK II** zeide:

Aimez donc les détails, ils ne sont pas sans gloire,
C'est la le premier pas, qui mène à la victoire.

Daarentegen beweert **LA ROCHEFOUCAULD**: *Ceux qui s'appliquent trop aux petites choses deviennent ordinairement incapables des grandes.*

Aan hem die naauwlettend den middelweg houdt, voorspellen wij, dat hij zeker zal schipbreuk lijden. Het pad der ambitie wil met fiksche schreden bewandeld worden. Hij echter die zich niet groot behoeft te veinzen, door eene gemaakte verachting voor het kleine te toonen, heeft veel kans om het doel te bereiken.

ANCIENNITEIT. Behoort onder de feudale regten; even als deze weinig in tel.

APPOINTÉ. Zie *komt*.

AUTOMAAT. Vroeger zeer alledaags, thans sterk aan het verminderen; niet te min verwacht men in het belang der armée de volgende prijsvraag: « Hoe kan men automaten van hersenen voorzien? »

AXIOMATA. Worden zonder autorisatie van hoogerhand, niet als zoodanig erkend.

B.

BAJONETVECHTKUNST. Drinkt ezellinnen-melk, dewijl zij sterk aan de toring sukkelt. Nu en dan vertoont zich nog wel een blosje op hare kaken, zoo b. v. op den 6^{den} December en met de generale inspectie's, maar deskundigen beweren dat zulks aan die ziekte eigen, en geen teeken van herstel is. Arm wicht! nog zoo jong, nog zoo vol blijde verwachtingen; wat had uwe toekomst schoon kunnen zijn, maar door te wild de renbaan in te hollen, ligt gij thans uitgeput daar neder, eer gij het doel kondet bereiken.

BEDIL-AL. Misschien, naar het oordeel van sommigen, iemand die een militair woordenboek schrijft. *De gustibus non est disputandum.*

BEKLAGEN. Netelige zaak, aan iedereen af te raden, zoodra het ten minste superieuren betreft.

Ware anecdote. Het was groote parade; wij stonden op de markt te Bergen-op-Zoom, rustende de komst van den opperbevelhebber af te wachten. Een soldaat vraagt aan zijn nevenman: « Wat of die pop toch wel beduidt die daar zoo hoog in den gevel « van het stadhuis staat? » — « Wel weet je dat niet, » hernam de andere, « het is de Gerechtigheid, die staat zoo hoog, om des « te beter naar beneden te kunnen kijken; degenen die op de « bovenste verdiepingen wonen, laat ze met rust. »

BEKWAAMHEID. De natuur strooit hare gaven met geslotene oogen onder het menschedom rond, doch zij laat aan ieder de vrijheid, om datgene wat hem ten deel viel, te beschaven en geschikt te maken naar zijnen rang en stand. Een ding is echter zeker, namelijk, dat zij bij de distributie niet vordert dat men zich, hetzij naar de grootte, hetzij naar ancienniteit, hetzij korps- of wapengewijze rangschikke. Integendeel, het is alsof zij eerst af laat blazen, dan een blinddoek voordoet en vervolgens hare ge-

schenken te grabbelen gooit, als een handvol pepernoten onder een hoop kinderen. Het toeval en de vlijt des grabbelaars beslissen wie het meeste zal hebben.

BEZUINIGING. Hierover schrijve wie wil; ik geloof, Nederlandsch leger dat gij er uw bekomst van hebt.

BLAASKAAK. *Bluffer, Grootspreker, Opsnijder, Pogcher, Snoever, Zwetser.* Hoe rijk is onze taal om den handelenden persoon, eener werking aan te duiden, waarvan de aard zoo weinig met ons nationaal karakter overeenkomt. Het snoeven op heldenfeiten hoort men bij ons zeldzaam, en dit is al wel; dikwijls echter verneemt men het hoog opgeven van doorgestane vermoeijenissen en ontheringen; en dan die barre bittere tijden van die nijldige generaals-inspecteurs uit vroeger dagen, toen provoost en arrest scherping en inslag was; brrr...

Het zwetsen is een werk dat niet allen even goed verstaan; men dient het zoo wat te schikken naar tijd en omstandigheden, vooral moet men zorgen van nooit, gelijk men het noemt, op zijn voorman gezet te worden. Een goed zwetser zal met zijne voorgewende bekwaamheden, een wezentlijk beleden persoon dikwijls zoo overbluffen, dat hij hem glad van de wijs brengt. Er zijn twee woorden die tegenwoordig van groot effect zijn, namelijk: *strategie* en *taktiek*. Hij die er zijne operatie-basis mede versterkt en zorg draagt er niet van afgesneden te worden, mag zelfs eene buitengewone bevordering tot objectief punt kiezen.

BIBLIOTHEEK. Door mijne aanmerking hierboven, mag ik dit woord niet stilzwijgend voorbijgaan. Ieder maakt zich wel eens eene Utopie (1), enkelen strekken die uit over een geheel land, sommigen slechts over een leger, en anderen zijn tevreden wanneer zij in hunne uren van *dolce far niente*, half duttende en dommellende, eenvoudig een model-regimentje mogen scheppen. Lezer, vertel het aan niemand, maar ik heb ook van die vlagen; O, wat is het kneuterig zoo in gedachten den *SOLON* of *LYCURGUS* te spelen, te organiseren en te reorganiseren, en daarna heel den rommel naar de maan te wenschen. Hier beneden is toch niets volmaakt; en datgene wat er zelfs het dichtste bij komt, «de beste verordeningen worden niet altijd met welwillenden ijver «en naauwgezette getrouwheid uitgevoerd; de bijzondere meeningen en inzigten der menschen stellen doorgaans groote struikelblokken in den weg, die het goede en nuttige, zoo al niet geheel verhinderen, dan ten minste aanmerkelijk vertragen.» Deze woorden van Professor *DE GELDER*, zijn helaas! maar al te waar, vooral in eenen stand als den onzen, waar die goede instellingen door zoo vele en zoo velerlei handen gerekt kunnen worden.

Wat nu de bibliotheek-inrigting betreft die ik wel eens gedroomd heb, ik geef die noch voor volmaakt, noch voor goed, maar ik laat ze volgen voor hetgene zij is.

In iedere kazerne moest eene regt fashionable, regt comfortable kamer zijn, die des winters altijd lekker warm was. Deze kamer zou dienen tot bibliotheek, tot theoriezaal voor de officieren en tot toevlugtsoord voor die heeren, gedurende menig half uurtje dat zij nog altijd met slenteren over de binnenplaats doorbrengen. Behalve de officier-bibliothecaris, zou er een oud onder-officier als bewaarder zijn. Deze moest altijd present wezen, aantekening houden van de afgehaalde en teruggebrachte boeken, en zorgen dat het kamertje altijd fashionabel, altijd comfortabel en des winters altijd lekker warm bleef.

(1) Dit woord is immers in de mode, onze voorouders bouwden kasterlen in de lucht, maar wij zijn te positief geworden om aan dergelijke hersenschimmen te denken.

Een wetgever moet overal op bedacht zijn, en daarom veroorloof ik mij de officieren van ieder regiment, onder die verschillende categoriën te brengen. Al heb ik het voor het tegenwoordige mis, hetgeen ik stellig geloof, dan kan zulks voor het vervolg nuttig zijn. Deze categoriën zijn: 1°. Zij die volstrekt niet lezen, 2°. zij die slechts lezen tot tijdverdrijf, en 3°. zij die wetenschappelijke werken lezen.

De 1^e soort tracht ik in mijne bibliotheek te lokken door die in de kazerne zelve te hebben en er een alleraangenaamst verblijf van te maken. Dáár rondom in de boeken zittende, zullen zij toch ligt eens zien wat er zoo al op die planken staat. Zij vinden er b. v. *VAN LENSEP, Onze Voorouders*, een roman. «Kom, die kon ik wel eens inzien,» zeggen zij — «dat ding is niet leelijk,» — «Sergeant, ik neem het mede,» — «Best Luitenant.» — De *Voorouders* worden gelezen, het is eene reeks van geschiedkundige romans, doch de schrijver vermeldt achter ieder deel, waar hij van de geschiedenis afweek. De lezer krijgt smaak in de *Voorouders*, hij leest de geheele serie, later ook de *Pleegzoon* en de *Roos van Dekama*, van denzelfden schrijver, verder het *Slot Loevestein* en de *Schaapherder*, van v. D. HAGE, en zoo hij het fransch verstaat: *Les Romans du Languedoc* van *SOUILLE*, enz., enz.

Eindelijk merkt hij dat dit alles zeer mooi is, maar dat het nog oneindig mooier zou zijn, als hij een beetje meer van de geschiedenis wist. Nu neemt hij de *Keur van gedenkwaardige Tafereelen* enz., van *WITSEN GRYSBEEK* en *ENGELBERTS GERRITS*, of eenig ander niet al te uitvoerig werk van dien aard. Hij krijgt lust in de geschiedenis en beoefent die al meer en meer. Hij vindt ook *BOSSCHA'S Heldendaden te land, Les Exquisses* van *J. AMBERT*, en van lieverlede begint hij in te zien dat een weinig taktiek en strategie hem toch geen kwaad zou doen, al is hij dan ook niet bestemd om generaal te worden. Eindelijk, hij waagt het en haalt *ROCQUANCOURT* van de plank, dáár ergert hij zich met ieder' regtschapen' Nederlander, over de aanmatigen van dien Franschman. Hij belooft zich te zullen onderzoeken, of *MAURITS VAN NASSAU* al dan niet de hersteller der krijgskunst is geweest, en houdt het provisioneel met Professor *BOSSCHA*. Op deze wijze komt hij langzamerhand op eene zekere hoogte, en ziet in, dat het ook aangenaam is, wanneer men in gezelschappen niet altijd over onverschillige zaken hoeft te spreken. De liefde voor de wetenschappen is dus opgewekt en het doel bereikt.

Mijne 2^e categorie behoeft nu juist niet door het comfort der hoekenzaal aangelokt te worden. Dezen trekken reeds van zelve op romans los, doch daar zij er al zoo veel verslonden hebben, moet men hen andere spijs voorzetten, die evenwel denzelfden invloed dient uit te oefenen. Door meerdere belezeneid is hun smaak reeds eenigzins veredeld en ik geef hun derhalve: de treurspelen van *VONDEL*, die van *CORNEILLE*, *RACINE* en *VOLTAIRE*, met den verderen dramatischen en dichterlijken arbeid van die groote mannen; ik geef hun de *Illiade* en *Odyssée*, door *J. v. GRAVENWEERT*, de werken van *BILDERDIJK*, *het verlore Jerulem*; *les Martyrs*, van *CHATEAUBRIAND*, en meer andere meesterstukken die tot het hart spreken en tevens de behoefte doen gevoelen van zich op de geschiedenis toe te leggen. Gaan zij daartoe over, dan moeten zij echter eene goede verzameling van klassieke schrijvers vinden, zoowel voor de oudere als nieuwere historie. Er moeten goede aardrijkskundige werken, reisbeschrijvingen en kaarten voorhanden zijn.

De oude Historici maken reeds van zelve veel werks van de krijgskunde, onder de nieuwere kiest men diegenen, die zulks het minste verzuimd hebben, of tracht daarin op eenigerlei wijze

te voorzien. Bij WAGENAAR neme men b. v. VAN WIJN's bijvoegselen, aanmerkingen en nalezingen op denzelve; het *Huissittend leven* door dezen schrijver; COLLOT d'ESCURY, *Hollands roem*, v. REID; AITZEMA; QUINCY, *Hist. Mil. de Louis le Grand*, SAMSON, *Histoire de Guillaume III, Oeuvres Posthumes de FREDERIC II*, enz., enz. Zoodoende wordt de lust voor militaire studiën van zelve geboren, en dáaraan begonnen zijnde, dan moet de bibliotheek puiks, puike zijn, opdat ook de lezers der 3e soort er hun hart kunnen ophalen.

JOMINI, Archiduc CHARLES, CLAUSEWITZ, *les Mémoires de Napoléon*, LLOYD, ROGNIAT, LA ROCHE AYMON, DE TERNAV, CARRION NISAS, en een aantal anderen, te veel om op te noemen, zijn onmisbaar, met keur van Atlassen en militaire kaarten. De bibliotheek moet altijd antwoord geven, over welken tak van krijgskunde men haar ook ondervrage. Zij heeoft daarom niet in alle vakken even uitvoerig te zijn; zij moet slechts bijzonder geschikt wezen voor het korps waartoe zij behoort. De belangrijkste militaire tijdschriften zou ik daarenboven bij de officieren laten circuleren, en geven die heeren een à twee dagen tijd om dezelve te huis te lezen, de overigen blijven in de bibliotheek berusten. Aan de fraaije letteren en poëzy, dit zal men bemerkt hebben, wordt mede een plaatsje ingeruimd. Ook romans vindt men er, ja wel degelijk, doch men kiest die met oordeel, in den geest zooals wij hierboven bedoelden, om den lust tot het beoefenen der geschiedenis aan te wakkeren. Geen Hollandsche flauwe kost, geen Duitsehe *Sehnsucht*, noch Fransche wansmaak, zelfs geen *Mystères de Paris* of *Juif errant*, hoe boeiend zij ook wezen mogen, worden er geduld.

Verder moet de bibliotheek goed en ruim voorzien wezen, opdat men bij ieder gedetacheerd onderdeel nagenoeg op dezelfde wijze kan handelen. Wij weten wel dat de boekerijen voor gedetacheerden nu juist niet gesloten zijn, maar wij weten ook waarom wij de woorden van Professor DE GELDER aanhaalden, waarbij men gerust nog eene zekere dosis laauwheid en onverschilligheid van den kant der gedetacheerden in rekening kan brengen. Menigeen verlangt naar het goede, doch ziet tegen de moeite op die hij zal moeten aanwenden, om er toe te geraken; behoeft hij evenwel slechts toe te tasten, dan aarzelt hij niet.

Het is niet bepaald zeker dat eene bibliotheek-inrigting als die waarvan wij de ruwe schets mededeelen, al de vruchten zal dragen, die wij er hierboven aan toeschreven, maar zij kan het doen en dit is al veel. Wat zou het schaden, om er de proef eens van te nemen. Wanneer men langzaam te werk gaat, zijn er geene groote kosten mede gemocid; met f 300 's jaars die goed besteed worden, kan men ver, zeer ver komen; er zijn particulieren, die er lang zooveel niet aan kunnen uitgeven, en die boekverzamelingen bezitten, die ook in uitgebreidheid menige regiment-bibliotheek beschamen. Het doet weinig af, of de boeken *fraai gebonden* zijn, indien de inhoud slechts goed is.

Hoe menige rijke veiling van oude boeken gaat er niet voorbij waar men met weinig geld groot voordeel zou kunnen doen. Kon of wilde men hier ter markt gaan, dan was de zaak aanmerkelijk vereenvoudigd.

Het aanleggen van zoogenaamde garnizoens-boekenzalen zou met het bovenstaande weinig strooken, al was het maar alleen, omdat de comfortable kamer in alle kazernen, waar de officieren zich zoo dikwijls zouden vereenigen, en die wij derhalve als een belangrijk toevoegsel voor onze model-bibliotheek beschouwen, daardoor kwam te vervallen. Dankbaar erkennen wij echter, dat er in het stuk der bibliotheken eene belangrijke schrede voorwaarts is gedaan door

de bepaling dat geen korps zijne boekenverzameling meer kan sluiten voor de leden van een ander regiment of van een ander wapen.

Hoe men het ook overlegge, het komt ons voor dat hier meer dan elders de regel geldt, eerst het noodige, dan het nuttige, en eindelijk het aangename, en dit in acht nemende, krijgt ieder onzer categoriën, van n°. 3 te beginnen, van zelve alles wat wij voor hem vorderen. Men moet de lezers nemen zooals zij zijn; later tracht men hen te vormen, zooals men ze graag hebben wilde, daartoe moet de bibliotheek zich naar hen schikken; maar zij moeten niet gedwongen worden tot de onmogelijkheid om zich plotseling op de hoogte der bibliotheek te stellen.

Ziedaar, ruim twintig woorden of zaken, al naar men verkiest, heb ik behandeld; mij dunkt dat een oogenblik van rust mij thans toekomt. Rust! welk een heerlijk woord! Rust en geluk zijn het eenige doel van al ons streven, en wanneer komen wij er toe? Helaas! als wij ooit zoo gelukkig zijn, is het zelden vóór dat het haar naar astrakan begint te zwemen, de jas niet meer om de taille mag sluiten, en de souspieds aan de pantalon ons vervelen, aldus, wanneer wij oud worden en een aantal genoegens dezer wereld, door ons met onverschilligheid worden gadegeslagen.

SALOMON heeft het gezegd, en jongen en ouden hebben het hem nagebaauwd: « Alles is maar ijdelheid! » doch hoeveel er ook van aan moge wezen, ik kan deze sententie nog zoo gaaf niet onderschrijven. Wanneer de rijke koning SALOMO tegenwoordig eens 2^e luitenant in de Nederlandsche armee ware, zou hij wel anders praten. Om zijner wijsheid wille zou men hem dan misschien tot instructeur op de bataillons-school benoemen, en het zou te bezien staan, of hij het ijdell zou heeten, wanneer hij veroordeeld was tot den reuzen-arbeid, om bij alle mogelijke examina een bluf te slaan met zijne leerlingen, al waren zij zoo dom als koeijen, en dat alleen in het belang van zijne schoolmeesters-eer en van de eer van zijn korps. Ik darf wedden, dat hij zoo goed als ieder ander, ging nadenken, hoe men aan alle mogelijke beoordeelaars een rad voor de oogen kan draaijen.

Als men echter niets anders te doen heeft dan tijdverdrijf te zoeken in het bouwen van prachtige paleizen en nog prachtiger tempels; als men zoo veel goud heeft dat men het zilver in zijne hoofdstad alledaags kan maken gelijk straatsteenen (1); als men duizend vrouwen en bijzitten heeft, dan is het geen wonder, dat eindelijk in een oogenblik van overzadiging, al geuwend, ons de uitroep ontsnapt: bah! wat al ijdelheid!

Ik herhaal het, als koning SALOMO bij ons 2^e luitenant was, en men wierp hem eene ledige schatkist, als eene reusachtige barricade, dwars in zijne loopbaan, dan zou hem de lust wel vergaan om raadseltjes op te lossen, en misschien zei hij dan wel: « Jongens, alles is ijdelheid; maar een klein lapje gronds in Gelderland, waar je zoo veel kool kunt planten, als ik cedere plach te poten in Palestina, dat is nog zoo ijdell niet. » Doch dit gaat zoo gemakkelijk niet, wijze vorst, zouden wij dan antwoorden; bovendien de koeltuinen van het Ned. leger zijn in pacht bij de Staten-Generaal, want van daar stooft men ons die kost op alle mogelijke wijzen.

Mijn geschrijf zoo eens overlezende, iets dat ik nog al dikwijls doe, ofschoon het door GELLERT (niet door SALOMO), ook al onder de ijdelheden gerekend wordt, want, zegt hij, gaarne zich zelve te lezen, en gaarne zich zelve te zien, komt zoo wat overeen uit,

(1) FLAVIUS JOSEPHUS.

maar wie zondigt er niet nu en dan tegen het een of ander gebied? Mijn geschrijf dus overlezende, zeg ik (want ik was daar waarachtig den draad kwijt) kwam ik tot de overtuiging dat het boeken maken toch zulk een moeilijk ambacht niet is. Als men er zich maar eens toe zet, gaat het, dunkt mij, van zelve, ik ten minste

... doen ik eens begonnen had,
 Gevoeld' ik staag ik weet niet wat,
 Dat mij den geest gedurig joeg,
 En als met stage sporen sloeg
 Ik voeld' een brand, een heete gloed!
 Ik voeld' een vlam in mijn gemoed:
 Ik voeld' een kool al in den mond,
 Die niet te wederhouden stond.
 Ik was gelijk een ... zwanger wijf
 En voeld' een wonder ongerijf,
 En 't lag mij tuschen vleis en huid,
 Dat wou, dat sou, dat moest er uit.
 Ik voeld'
 En kracht die mij gedurig dreef,
 Tot dat ik eens het leste schreef (1).

Zoo moeten er meer bij gevaren zijn, immers als men het wel nagaat, dan is er gedurende de laatste tijden al zoo wat geschreven in onze kleine militaire wereld: *handleidingen* hiervoor en *handleidingen* dáárvoor, *bijdragen* tot dit, en *proeven* van dat, in één woord, het staat niet stil. De militaire wetenschap schijnt een PROTEUS te zijn, onder duizenderlei gedaanten doet zij zich voor, en zoo min als den sluwen Zeegod, daarin het beeld van alle wetenschap, kan men haar geheel in zijne magt krijgen. Het fijne van dit alles is, dat menigeen zijnen naam luide doet klinken, en dat alleen door het schrijven van een mager boekje, waarvan de inhoud op zijn hoogst genomen, zoo krachtig is als extract van water en melk. Daar zich nu in deze nog geene booze recensenten hebben doen gelden, zoo blijft hun scheepje nog al tamelijk voor den wind zeilen. Maar, o wee, zoo er zich slechts een fiksche opdoet, dan zal in de toekomst de bot voor alle dergelijke schrijvertjes deerlijk vergald wezen. Aan recensenten zal het dan niet meer ontbreken, want er zijn geen nijdiger dan verongelukte auteurs.

Gij waant welligt lezer, dat dit slechts eene inleiding is, die van eenige recensens zal gevolgd worden? Mis geraden. Wij laten het aan ieders goeden smaak en oordeel over, om het kaf van het koren te scheiden, maar roepen u toe: Waak! want het zijn niet allen koks die lange messen dragen. Wij zullen eerst trachten ons als auteur staande te houden; mislukt dit, dan is het nog vroeg genoeg om recensent te worden. Tot zoo lang vaarwel, *excerptatores* en *compilatores*, als ik uw werk maar niet behoef te lezen, want:

Ma bile alors s'échauffe, et je brûle d'écrire;
 Et, s'il ne m'est permis de le dire au papier,
 J'irai creuser la terre, et, comme ce barbier,
 Faire dire aux reseaux, par un nouvel organe:
 Midas, le roi Midas a des oreilles d'âne.

Om eens regt kras te sluiten, wilde ik mijne uitweiding n°. 2, met bovenstaande verzen van BOILEAU eindigen, maar daar valt mij iets in; een woordje nog aan onze dagbladen. Geloof echter niet hooggeachte heeren journalisten, dat ik alleen tegen ulieden

en corps, het harnas wil aantrekken. Gij, ridders van de pen, zoudt mij *hokus pokus* onder den voet werken, zoodat er geen stuk van mij teregt kwam; daarom zal ik u liever een goed woord doen.

Wanneer men tegenwoordig in uwe kolommen gewag gemaakt vindt van het leger, dan is het meestal door te vermelden, hoe men hier verwonderlijke *tours de force et d'agilité* uitvoerde, en hoe men ginds een *luisterrijk assaut d'armes* gaf, in een woord, altijd met betrekking tot de gymnastie en derzelver toebehooren, alsof er verder in de armee niets belangrijks voorviel. Deze zaken nu zijn allen zeer nuttig, en de meesten zelfs noodzakelijk, zoo dat niets natuurlijker is dan dat zij in het leger beoefend worden. Maar juist omdat het zoo natuurlijk is, moest er zoo min mogelijk melding van gemaakt worden, en toch, er kan geen zoogenaamd militair feest, hoe gering, hoe nietig en in welk afgelegen oord ook, plaats grijpen, of het komt met kleuren en geuren in de courant. Dit is immers slechts dienstig om de ijdelheid van dezen of genen schermmeester te streelen.

Ik bid u HH. journalisten, denkt aan onzen roem en van die der natie; hoe moet men buiten 's lands wel over het Nederland-sche leger oordeelen? De groote Duitse staten houden jaarlijkse oefenings-kampen; Frankrijk amuseert zich in Algiers of Marokko; Engeland in alle vijf de werelddeelen; en van ons, ofschoon wij voor geen hunner onder behoeven te doen, ofschoon alleen in Azie, op een terrein, ruim zoo groot als Frankrijk en Spanje zamen, een aantal onzer kameraden, dan hier, dan daar hun bloed storten, van ons meldt gij niets dan dat wij goede acrobaten zijn. Gij weet het, zoowel als ik het weet, dat onze broeders van het Indische leger het er nooit naar gemaakt hebben, om met zóóveel onverschilligheid behandeld te worden. Spreekt dan ook eens van hen; de glans hunner daden zal zich op ons afspiegelen. Aan hen toch die daar ginds vergeten sterven, hebt gij het te danken, dat gij hier het aanleggen van spoorwegen, het graven van kanalen en het droogmaken van meren kunt vermelden; aan hen zijn wij verschuldigd dat hier eenen betrekkelijken overvloed heerscht, terwijl andere volkeren met hongersnood te kampen hebben. Nog onlangs gaven zij een schoon bewijs van moed en oorlogsbeleid, en gewis elders zouden alle dagbladen, zelfs die van de meest uiteenloopende politieke beginselen, ten minste dáárin overeengekomen zijn, dat zij eene welverdiende hulde hadden gebragt aan den vaderlandschen roem, die op nieuw door eenige hunner landgenooten was gestaafd geworden. In Nederland echter, bepaalden de meeste zich bij een dorre en zeer beknopte vermelding van daadzaken, en één zelfs werd er gevonden, dat zich veroorloofde over dit feit deszelfs gal uit te braken, maar dat ook daardoor ten duidelijkste bewees, hoe weinig regt het heeft om aardigheden te uiten over den «Nederlandschen zin» van anderen; want als dat Nederlandschen zin moet heeten, waarlijk dan zijn wij diep gezonken.

Door dit alles echter verzoeken wij geenszins om een volstrekt stilzwijgen over het leger hier te lande; o neen, maar HH. journalisten, ontvangt dan uwe berigten niet van oningewijde correspondenten uit afgelegene garnizoens-plaatsjes; deze oordeelen slechts naar uiterlijkheden, die niets beduiden, en kunnen u ligt eenige charlatannerie als iets ernstigs opdringen; want nimmer zal ik het gelooven dat dergelijke artikelen ooit van officieren herkomstig waren. Wij hebben zeker in de laatste jaren niet op rozen gewandeld, maar dien lof komt het bestuur van Oorlog toe, dat door deszelfs zorgen het Nederlandsche leger tegenwoordig in wetenschappelijk gehalte met alle legers van Europa kan wedijveren.

(1) J. CATS.

De tijden zijn lang geweest dat « *faute de savoir faire ce qu'il faut, on fait ce qu'on sait.* »

Wilt gij over ons spreken, bedenkt dan dat wij mannen in ons midden tellen wier militaire werken, in weerwil onzer weinig verspreide taal, met lof buiten 's lands bekend zijn; dat wij trotsch zijn op kameraden, die de eer der natie glansrijk tegen de nijdige pennen van afgunstige naburen weten te verdedigen; dat wij nuttige inrigtingen hebben zien geboren worden, die zelfs door vreemden met belangstelling zijn opgemerkt. Zietdaar onderwerpen waartoe ik uwe aandacht wenschte te bepalen, en wilt gij ons dan nog daarenboven eenige fiksche luchtsprongen laten maken, in 's Hemels naam, ik heb er vrede mede.

Hernemen wij nu den draad van ons Militair Woordenboek, ik heb het beloofd en « beloven en houden, past jongen en ouden; » althans dit meenen de geringen uit den lande en zij die zelve niets te beloven hebben, de grooten — nu ja, het staat er — de grooten zijn soms van een ander gevoelen.

't Is eigenlijk jammer, lezer, dat dit spreekwoord mij daar juist uit de pen vloeit, want nu dien ik toch, alvorens verder te gaan, mijn beweren met een voorbeeld te staven, en dit spijt mij zoo veel te meer, daar ik een groot man moet noemen, waarvan ik overigens een vurig bewonderaar ben. Ik bedoel FREDERIK II, en dat ik hem werkelijk bewonder, dit zult gij reeds begrepen hebben, want zelfs zijne verzen vind ik mooi. Hoe of Zijne Pruisische Majesteit nu tot het zonderlinge denkbeeld is gekomen, dat men soms zijn woord mag breken, zullen wij hem zelfs laten verantwoorden; ik ga over tot de letter:

C.

COMMIESBROOD
(Nee, nu kan ik het niet langer uithouden, de wind is om, het stormt uit den zuidwesten, en mijne kagchel rookt dat de oogen er mij zeer van doen. Vaarwel, lezer, bij de eerste gunstige weersverandering krijgt gij het vervolg.)

Uerscheidenheden.

LEGERBERIGTEN.

DE LEGERMAGT DER VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

(Uit de *Allgemeine Militär-Zeitung*; October 1846).

De volgende mededeelingen over de landmagt der Vereenigde Staten, zijn, behalve hetgeen uit eigene aanschouwing verkregen is, grootendeels te danken aan de inlichtingen van een voormalig sergeant van het leger der Vereenigde Staten, die, na bekomen ontslag, na vele jaren afwezendheid, naar het Duitsche vaderland wederkeerde, en gedurende vele weken mijn reisgenoot op den Oceaan was. Verlangen naar de schoonheid en rijkdommen der nieuwe wereld, hadden hem, den beschaafden koopman, even als zoovele landslieden, die andere wereldstreken wenschen te bezoeken, nu zes jaren geleden, het vaderland doen verlaten; met een niet onaanzienlijk kapitaal en veel handelkennis, moest hij wel, naar hij dacht, aldaar fortuin maken. Doch, het fortuin was hem niet gunstig. Onbekend in het vreemde land, was hij in handen van bedriegers gevallen, die hem het grootste gedeelte van zijn vermogen deden verliezen; eene vier weken aanhoudende koorts verteerde het overige, en zoo was hij, uit wanhoop en be-

hoefte, genoodzaakt geweest, bij het vijfde regiment infanterie dienst te nemen. Bij dit regiment had hij sedert het jaar 1844 aan de uiterste grenzen der beschaving rondgezworven, had hij in groote wildernissen en onder gedurigen strijd met verschillende Indiaansche stammen, een treurig, gevaarlijk en moeijelijk leven geleid, tot hij in het legerkamp van Matamoras, na vijfjarigen diensttijd, zijn eervol ontslag kreeg. Als vrijwilliger en landwehrman van het pruisische leger met de dienst bekend, had men hem tot korporaal en daarop tot sergeant bevorderd; maar geen beloften, zelfs niet het uitzigt op de voor den vreemdeling nog openstaande betrekking van sergeant-majoor, welke met hare bijvallen wel 30 dollars en meer bedraagt, konden hem bewegen zich op nieuw te verbinden. Door groote spaarzaamheid had hij een sommetje opgegaard, en keerde nu, na zes treurig doorgebrachte jaren, in den schoot zijner familie terug, om een nieuw bestaan te vinden, en tevens al zijne landslieden af te raden hun geluk in verre landstreken te zoeken.

De landmagt der Vereenigde Staten bestaat uit twee zeer verschillende bestanddeelen. Uit de *militie* en het *staande leger*. De eerste klasse bestaat uit de burgers in staat om de wapenen te dragen, tot bescherming van eigen haardstede; de laatste, uit geworvene troepen, tot bewaking van de grenzen, en bescherming der kolonisten tegen de vijandelijke overvallen der Indiannen.

De inrigting der militia is zeer eenvoudige. In alle steden en welbevolkte kolonien heeft de weerbare jongelingschap, vooral diegene die over haren tijd vrijer beschikken kan, zich *vrijwillig* tot eene militia vereenigd, *volontaire kompagnien* en *regimenten* infanterie, kavallerie en artillerie uitmakende; de staat erkent iedere nieuwe vereeniging van 60 man als eene kompagnie, en 10 kompagnien als een regiment. De militia kiest al hare bevelhebbers, van den kolonel tot den korporaal uit haar midden; natuurlijk wordt daarbij bijzonder acht geslagen op de kweekelingen der militaire Akademie van West-Point (aan den Hudson, in den staat New-York), welke jaarlijks honderd krijgswetenschappelijk gevormde jongelieden aan het burgerlijke leven teruggeeft. De gouverneur van iederen staat is het hoofd van de militia; de president der Vereenigde Staten is opperbevelhebber over de geheele militia. De vrijwillige kompagnien en regimenten kiezen zelve hunne uniform en wapenen, exerceren naar het voorbeeld van het staande leger, schieten dikwijls naar de schijf, en zijn op de eerste oproeping gereed te velde te trekken; zij ontvangen dan soldij en voeding als de soldaat, en staan dan met deze onder de algemeene krijgswetten. Men schat het getal der vrijwilligers op meer dan 200,000. Mogt dit getal, hetgeen evenwel schier niet te denken is, ongenoegzaam zijn, dan is op de eerste oproeping van het congres, ieder weerbaar burger, van 21 tot 60 jaren, verplicht de wapens op te vatten, en twee millioenen mannen zouden elken aanslag op de onafhankelijkheid hunner groote Republiek krachtig afwijzen.

Het *staande leger* van de Vereenigde Staten bestaat uit:

	Man.	Offic.
8 Regim. Inf. van 520 m. en 46 offic. te zamen	4160	en 368
2 " drag. » 600 m. en 46 offic. »	1200	" 92
4 " art. » 520 m. en 46 offic. »	2080	" 184

De geheele sterkte dus . . . 7740 en 644

Het korps ingenieurs bestaat alleen uit officieren, aan wie bij ieder werk dat moet ondernomen worden, soldaten worden toegevoegd, welke in dat geval eene dagelijksche toelage van 60 cents trekken; of het zijn betaald wordende arbeidslieden.

Het bovengenoemd getal van 520 en 600 man is echter nimmer voltallig; het effectief bedraagt steeds tusschen de 300 en

400 man, naardien men mithoofde der menigvuldige desertie en weggejaagde misdadigers, zulk een groot jaarlijksch verlies niet door nieuwe wervingen kan vergoeden. Zoo waren met mijn reisgenoot, in het jaar 1844, 93 rekruten voor het 3de regiment aangeworven; om het regiment voltallig te maken zouden er echter 182 noodig geweest zijn. Van gezegde 93 waren er op het oogenblik van zijn ontslag in 1846, nog 13 over; de anderen waren gedeeltelijk gedeserteerd, verongelukt, door de Indianen geveld of aan ziekten bezweken. — Het Amerikaansche leger voor Matamoros bestond vóór de bestorming van die stad uit 4 regimenten infanterie, 1 regiment dragonders en 1 regiment en 4 kompagnien artillerie; de normale sterkte moest zijn 3408 hoofden, de werkelijk voorhandene was maar 2020 man.

(Het vervolg hierna.)

CORRESPONDENTIE

OVER DE INTEEKENING OP DE BROCHURE VAN DEN KAPITEIN KNOOP.

Met innig genoegen deelen wij hieronder mede, eene aan onzen hoofd-redacteur gerigte missive van den heer Luit'. Brocx, van het 2de batt^{on}., 4de regiment infanterie.

« Ik heb de eer UEd. hiernevens twee intekenings-lijsten op het werkje van den kapitein Knoop te doen toekomen; eene taak die voor mij dubbel aangenaam is, omdat ik gedurende mijn tweejarig verblijf aan de K. M. Akademie, dien waardigen man heb leeren kennen en hoogachten.»

« Een dezer lijsten is ingevuld door de heeren officieren van het 2de bataillon, 4de regiment infanterie, welke, na uwe uitnoodiging in den *Spectator* van December II. gelezen te hebben, eenparig besloten daarop in te teekenen. Zelfs eenige onder-officieren van het bataillon hebben mij, nadat zij door het rondbrengen van de lijst, mijne inlichtingen over het werkje hadden gelezen, geheel uit eigen beweging, de vergunning gevraagd om ook daarop te mogen intekenen.»

« Bekend met den geest welke bij de schutterij en bij vele andere heeren hier ter stede heerscht, en die zelve in de gelederen voor Nederlandsch vrijheid en wapenroem hebben gestreden, of wien dien roem naauw aan het harte ligt, heb ik niet gearzeld ook hen eene lijst aan te bieden.»

« De belangstelling dier Heeren voor de zaak zelve en het bewijs van hulde voor den waardigen man, die het cervol, doch moeilijck werk op zich heeft genomen, om onze nationale eer en wapenroem zoo meesterlijk te verdedigen, vind UEd. in de tweede hierbijgaande lijst.»

« Het algemeen verlangen vernemende en tevens koesterende, dat het werkje ook in de Fransche taal worde uitgegeven, zoo hebben zestien der intekenaren hun verlangen te kennen gegeven, dat zij ter bevordering dier vertaling, hunne exemplaren bij voorkeur in die taal zouden willen ontvangen.

De 2de Luit', Bibliothecaris van
het 2de batt^{on}., 4de regiment,
Brocx.

Wij vonden op de eerst hierboven vermelde lijst 26, en op de tweede 43 intekenaren, aan welker hoofd Z. Exc. de Staatsraad Gouverneur van Vriesland, voor tien exemplaren en de Edel Achtb. Burgemeester van Leeuwarden voor zes, en onderscheidene van

andere Heeren, voor twee exemplaren ingeschreven hadden, niet zoo zeer om het debiet te bevorderen, dan wel om nog in hogere mate hun gevoel van deelneming uit te drukken.

Wij zullen hierop geene commentariën leveren; de geest van eenstemmigheid welke te Leeuwarden onder het garnizoen en ook onderling bij de Heeren officieren der schutterij en de notabelen van de stad heerscht, is hier sprekend genoeg.

Het aandeel dat de Luit'. Brocx aan deze zaak genomen heeft, is blijkbaar; hoewel zijne bescheidenheid dat achterwege laat; — wij zijn hem regt dankbaar voor zijne bemoeijng. Mogt slechts in ieder garnizoen een officier wezen welke dit voorbeeld navolgde, en mogt voor 't minst dit ons voorstel, bij de chefs der korpsen eenigen weerklink vinden, zooals het werkelijk reeds weerklink gevonden heeft te Delft, te 's Hage, en bij de geëmployeerden van het Departement van Oorlog.

De eerste editie is uitverkocht; de tweede heeft juist dezer dagen de pers verlaten.

Op! alzoo Mijne Heeren! Het geldt hier een bewijs van eenstemmigheid. Laat dus, al ware het dan ook slechts voor deze keer, de zucht tot afkeuren van hetgeen de *Militaire Spectator* voorstelt, stilzwijgen; laat ul. niet afhouden deel te nemen in een nationaal bewijs van overeenstemming, in hetgeen ons allen dierbaar moet wezen: de eer van het Nederlandsche leger. —
De Redactie.

BIBLIOGRAPHIE

VAN DE NIEUWST UITGEKOMEN MILITAIRE WERKEN.

- A selection of field movements for a division of cavalry, in accordance with the principles laid down in the cavalry Regulations. 10 Sh. 6.D.
Balistique par M. le chef d'Escadron DIDION, 1 vol., 4°, 1847.
Notions élémentaires de Balistique appliquées aux armes à feu portatives et aux principales bouches à feu, par THIROUX, capitaine d'artillerie, professeur à l'École de St. Cyr, 1 vol. 8°, avec 74 fig. f 3,30.
Cours d'artillerie, théorie et applications, par G. PROBERT, colonel d'artillerie, rédigé d'après les cahiers et les leçons du professeur, par MM^{rs} DIDION et DE SAULCY, 2e édition, avec une appendice par le chef d'Escadron DIDION. 1 Vol. in 4°, lithographie de 478 pages, avec 172 figures. (Double de la 1re édition.) Prix f 44.—
Résumé de l'instruction d'artillerie à l'École militaire de St. Cyr, par THIROUX, capitaine d'artillerie, 1 vol. 8°, avec un atlas de 21 pl. f 3,30.
Cours abrégé d'Equitation militaire, par DUPONT, professeur à l'École Royale de Cavalerie de Saumur, 1 vol. in 18°, avec figures sur Bois, adopté par la cavalerie. f 1,25.
Lehrbuch der Artillerie für Preussische Avancirte dieser Waffe, von F. OELZE, 2° Auflage, in 8°. Berlin 1846.
Die Preussische Feld-Artillerie, nach der Construction vom Jahre 1842, herausgegeben von H. F. KAMEKE.
Dit werk zal in hetzelfde formaat als de vroeger door denzelfden schrijver uitgegevene *Preussische Artillerie-material* verschijnen; het zal 72 gekleurde afbeeldingen bevatten met 10 bladen tekst, en zal kosten 6 Thlr. of 10 Fl. 48 Kr. De eerste helft zou in het begin van dit jaar verschijnen.
Das K. K. österreichische Infanterie-Perkussions-Feuergewehr, in 8°. Wien 1846. 34 Kr.
Der Vorposten-Dienst zum Unterrichte für Unterofficiere und Gemeine, 2° Ausgabe, in 8°. Wien 1846. 24 Kr.
SIBORNE'S Geschichte des Krieges in Frankreich und Belgien im Jahre 1815 aus dem Englischen von E. SIBER, in 8°, 2^e Theil. Berlin 1846.
Kort begrip der Taktiek, door W. J. KNOOP, kapitein der infanterie bij de Kon. Militaire Akademie, in 8°, Breda 1847. f 1,20.

CORRESPONDENTIE.

In ons volgend Nummer zal worden opgenomen een ons heuschelijck toegezondene zeer belangrijke *Statistieke Bijdrage* nopens de sterkte, den ouderdom en de bevordering der H.H. Officieren van het Nederlandsche leger, waartoe in dit nummer, door de wat late toezending, de ruimte onthrak.

BIJLAGE VIII.

BEHOORENDE BIJ DEN MILITAIREN SPECTATOR, 15de DEEL, N°. 8.

Maand Februarij 1847.

LAATSTE BENOEMINGEN, OVERPLAATSINGEN EN VERANDERINGEN BIJ HET LEGER.

BENOEMD:

Bij de geneesk. dienst der landm.: tot apoth. der 3de kl. J. Broeker. Bij de geneesk. dienst in Oost-Indie: tot apoth. der 3de kl. J. P. van Rouveroy van Nieuwaal. Bij het 4de reg. inf.: de 1ste luit. op non-act. K. C. C. J. Lechleitner. Bij het 3de reg. inf.: de 1ste luit. op non-act. A. H. Theunissen; tot kapⁿ.: de 1ste luit. op non-act. L. van Bronkhorst en de gepensioneerde 1ste luit. W. H. Gross.

Verplaatsingen.

Bij het 6de reg. inf.: de 1ste luit. Y. de Vries, van het koloniaal werf-depôt. Bij het 1ste reg. drag.: de 1ste luit. J. K. Peeters, van het 3de reg. drag. Bij de batⁿ. jag. van het reg. gren. en jag.: de 2de luit. E. F. M. van Gor-

kum, van het 2de reg. inf. Bij het koloniaal werf-depôt: de 2de luit. C. J. S. Gosenson, van het 3de reg. inf. Gedetacheerd bij de militaire verkenningen: de 2de luit.-ing. H. J. Enderlein.

Tijdelijk het non-activiteits-tractement verleend aan:

Den adjunct paarden-arts F. C. E. Steenacker.

Gepensionneerd.

De 1ste luit. A. Bladergroen, van het reg. gren. en jag., onder toek. van den rang van kap. en vergunning tot het voortdurend dragen der activiteits-uniform van het korps.

Overleden.

De 2de luit. W. F. Jonkh^r. van der Dussen, van het 1ste reg. lansiers. De 1ste luit. W. F. R. George, van den generalen staf, toegevoegd geweest aan den gen.-maj. Bⁿ von Gagern, belast met eene militaire zending naar Neêrlandsch Indie.

BILLAGG VIII

RENOUVELLEMENT DE LA MILITAIRE

1877

Text in the left column, appearing as bleed-through from the reverse side of the page. It contains several lines of French text, including names and dates.

Text in the right column, appearing as bleed-through from the reverse side of the page. It contains several lines of French text, including names and dates.